

Tremtis

TREMTIS - THE EXILE

Lithuanian Weekly

Nr. 71, 5. Dezember 1951

Publisher & Editor: Simas Miglinas,
Membership Association of the Free
Press, (13 b) Memmingen, Postfach 2,
Tel. 2677 / Sponsor: International
Refugee Organization / Printer:
Memminger Zeitung, Schrannepl. 6

Nr. 71

LIETUVIŲ TREMTINIŲ SAVAITRASTIS VAKARŲ EUROPOJE

1951, XII. 5.

Pakeitimai

Baigiantis šioms metams TREMTIS galės atžymėti savo egzistencijos pusiantrų metų sukaktį. Normaliais laikais toks laikotarpis nebūtų reikšmingas. Tačiau esamos sąlygomis, kokiomis teko pradėti TREMTIES leidimą ir jį tęsti, Vokietijoje visiškai sumaišius mūsų tautiečių sąjaučius, laikraščio, iš niekur negaunamio jokios paramos, išlaikymas pareikalavo ir jėgų įtempimo, ir sąvės užsimirimo ir daug nemigo naktų. Tos naštos svoris gerai bus suprantamas išgilinusiems, jog visa našta krito ant vieno pečių ir ji tegalėjo būti pakeliamama atsiradus nuoširdžių tautinių tiek skaitytojų šeimoje, tiek bendradarbių, tiek platintojų, kurie savo laisvalaikio dalį skyrė TREMTIES laikui ir tuo būdu lengvino gana sunkias jos leidimo sąlygas. Čia jiems visiems tenka gili pagarba ir padėka.

Su šiais metais iš Vokietijos ir užjūris nuklis didžiulė tautiečių, galinčių išemigruoti. Tada TREMTIS jaučia kiekvieną mėnesį, kiekvieną savaitę. Žiūrint iš materialinio požiūrio TREMTIES leidimas jau senai neužsimoka, gal būtų nuo jos išleidi mo dienos. Gi paskutiniu metu ne tik visai neapmokamai laikraštis buvo paruošiamas, bet dar prie jo leidimo pridėdama iš gam namo šio kio tokio pelno už išleistas kny gas. Visa atrodė ramu ir tylu TREMTIES pastogėje tik dėl to, kad sutikti sunkumai buvo stengiamasi nugauti darbu, kietu pa sūryžimu, nesimantant ir pagalbos šauksmus.

Žiūrint ir ateitį tenka susimąstyti, ar il ga TREMTIS pajėgtų tokiomis sąlygomis eiti. Naujai išleisti knygų pelnas ar nuo stoliai tegalės patikėti maždaug po pus mečio. Tad pasiryžta geriau daryti tam tikras reformas, negu leisti ir vieniokius ar kitokių lūkesčius, kurie kartais gali pri vesti prie apsiuptymo.

Dėl to nuo 1952 metų pradžios TREMTIS jau nebus leidžiama kas savaitę, bet išei k kartą į mėnesį, kiek padidintos apim ties — 6 puslapių. Taip daroma su širdgela, gerai nušautant, kad patys Vokietijoje pa šiausieji tautiečiai lietuvišką laikraštį turės retesniu svečiu. Tačiau yra geriau iš anksto visa tiksliai apskaičiuoti, kad vėliau nebūtų suklaidintas skaitytojas, aiškinan tis nepakeliamais sunkumais.

Iš kitos puses, rečiau TREMTI leidi ant, bus žymiai sustiprinamas jos turinys, nes rasis daugiau laiko straips niui paruošti bei bendradarbių laisvą pa rašyti, kas iki šiol, laikraštį leidžiant kas savaitę, sunkiai buvo įmanoma. Jau kreip tasi į eilę mūsų žurnalistinių pajėgų, kad jos TREMTIAI pateiktų, prisidėtų prie jos turinio sustiprinimo. Be to, rečiau išleisiant TREMTIAI, teks tam tikra daliai sumažinti aktualijų informacijas, o jų vie toje pateikti straipsniai upač lietuviškojo gyvenimo problemomis.

Prenumeravimosi sąlygos. Pa darius pakeitimus TREMTIES leidime, ja išleidi ant kartą į mėnesį kartą padaryti pakeitimai prenumerator atžvilgiu. Kad iš vengus nuolatino nežymios sumos pinigų siuntinėjimo, darant atsiskaitymus su laikraščiu, tuo pinigų išleidi ant per siuntimui ir lauką gašinant, nuo naujų me tų prenumerator TREMTIAI bus teptima ma pusemetiui. Vokietijoje, atsivėlgiant ir mūsų tautiečių padėti, prenumerator bus priimama ir metų ketvirčiai, t. y. už tris mėnesius. Kainos: Vokietijoje: me tų ketvirčiai (3 mėnesiai) 2 DM 20 Pf, gi pusemetiui — 4 DM.

Anglijoje: ketvirčiai metų 9 kupo nai, pusemetiui 16 kuponų.

Amerikoje: pusemetiui 1 doleris. Atskirame par davime Nr. 20 centų.

Australijoje: pusemetiui 12 šilin gų.

Kitur: kaip Anglijoje ar Amerikoje bei Vokietijoje pasirinktinai.

Oro keliu. Pažymėtina, kad yra, tiesa nežymus skaičius, skaitytojų, upač Ameri koje, kurie jau yra dalį prenumerator imkoję ateinančių metų sąskaiton. Yra vienas kitas ir Vokietijoje bei kitose šaly se. Šiuo pranešama, kad laikotarpį tarp kalėdų ir N. Metų bus padaryti tiks lias apskaičiavimai dėl pirmyn imkojėjų. Amerikoje gyveną TREMTIES Bičiuliai, padarę pirmyn imkojėjų, kas neprieštar aus, laikraštį gaus oro keliu. Pusemetinė prenumeratora į JAV oro keliu atsiels 2 dol. Jei dar būtų permokėjimas, tuo atveju pi nigin bus grąžinami. Taip pat pinigai bus grąžinami visiems tiems, kurie nenorės, kad laikraštis būtų oro keliu siunčiamas. Tokiems tautiečiams, jei jų, pvz., 1952 me tų sąskaiton TREMTIAI būtų imkoma 3 dol., atskaitčius pusemetinę (1 dol.) pre numeratorą, 2 doleriai bus grąžinami. Dar yra užfistis dėl atsiskaitymo su imkojėjais, bū tent: bus galima pasirinkti TREMTIES iš leisti knygų atitinkamai sumai. Apie tai smulkesnė informacija bus pateikta 1952 metų TREMTIES pirmame numerįje, ku

Savaitė nusiginklavimo ženkle

Pradžią savaitę būtų galima apibūdinti praėjus nusiginklavimo pastangų ženkle. Jungtinių Tautų Paryžiuje vykstančiame visumos susirinkime pirmą vietą užima kalbos sumažinti ginklavimąsi, jį apriboti, tuo būdu siekiant pašalinti pasaulyje įs galėjusią grėsmę taikai. Tačiau greita po kalbių ginklavimosi sumažinimo bei apri bojimo, čia pat (Romoje) vyksta pasitari mai apie reikalingą suteikti galimai dides nes karinės pajėgas, kad būtų laiku pasiruo šta galimai kilti karo grėsmė. Iš kitos pusės vis daugiau ir daugiau kalbama apie reika lingą sumažinti karinės pajėgas, jas apri boti, sulaukyti ginklavimosi varžybas. Nors iš skirtingo požiūrio į nusiginklavimą žiū ri Maskva, tačiau ir jos atstovai gana bal siali kalba karinio apribojimo temomis.

Kalbant apie nusiginklavimą greičiausiai siekiama kitų tikslų. Spėjama, kad šian dien jau pavėluotas būtų posūkis prieš eilę metų kal kurių politikų protuose vyravusi minčiai, jog tam tikrais atvejais tenka pasirinkti vieną iš blogybių, kad išvengus patikti visuotinai blogybėn, t. y. Churchill lo žodžiais, karis gali tapti apsispręsti už padalytą pasaulį, negu suardyti... Ta čiau šian dien jau pakankamai išryškėjo, kad vienas iš partnerių, būtent sovietai, nekada nesitenkins tokiu pasaulio pasi dalinimu. Toks pasitenkinimas tegali būti laikino pobūdžio, o vėliau vėl seks agres ji, kilusi iš Kremliaus. Taip nesiegdami bolševikai nustos buvę bolševikais, nes tuo atveju jie turės būti atsiskę svarbiausio komunizmo doktrinos — siekti įsigalėjimo visame pasaulyje.

Nesigilinant ir pastangų prigimtį pasaulyje

siekiant ginklavimosi apribojimo, tektų iš kelti klausimą, kas turėtų sekti tuo atveju, jei iš tiesų sovietai sutiktų su didžiulios nutarimu siekti ginklavimosi apribojimo?

Abėjotina, kad tokiu sutarimu Vakarų atstovai jau laikytų pasaulį atpalaidavę nuo grėsmės ir sudarę sąlygas įsigalėti tai kai. Ginklavimosi apribojimo klausimą iš sprendus teigiamai, turėtų sekti nauji klausimai, kurių išsprendimas vargu ar būtų lengvas. Apie taišos nedalomumą nū dienos politikai vadovauja įvairiomis pro gomis yra išsitarę visai nedviprasmiškai. Tai gi greičiausiai turėtų sekti klausimai apie laisvės principų atstatymą tuose kraštuose, kur dabar tie principai yra pa neigti. Jei Vakarų demokratijos apsispręstų dėl ribotos taikos kaimynystėje pakeisti ko munizmą, tuo pačiu būtų komunizmo ver gėjai išduota milijonai žmonių. Sitoks suėjimas į santarvę savo savisaugos sumeti mais su despotizmo atstovais reiktų mor ali nei demokratijos bankroto.

Paryžiuje prasidėjusius keturių didžiųjų slapstus pasitarimus ginklavimosi apri bojimo temomis, kurie truks ligi gruodžio 10 dienos, bene tikslingiau būtų vertinti kaip partnerių ieškojimą silpnos vietos, negu nuširdžią pastangą.

Ukinės prieštastys taip pat gali valdinti svarbų faktorių ieškant kelių surasti prie mones ginklavimąsi apriboti, nes dabarti nes varžybos ir vieną ir kitą pusę stumia į ūkinis sunkumus.

Korėjoje taip pat, atrodo, priartėta prie ginklų pailauby. Kai kuri spauda jas net buvo paskelbusi, tačiau dar vis klūdo

įvairūs klaviniai ginklais nutilti, gi ko munistų telkimas stipresnių pajėgų kaip tik kalba už tai, kad stinga ir noro ir pasitike jimo padėti ginklus ir bandyti taikiau keliu pašalinti konfliktą. O jei ir būtų pasiekta ginklų pailauby, tai, greičiausiai, turint kitus tikslus, kurie diktuotų Maskvą šitai pasielgti.

Rašytojas Vytautas Alantas. Žiūr. pasi kalbėjimą 3 pusl.

Geriau pasaulis padalintas, negu suardytas?

ZVILGŠNIS IR CHURCHILLIO POLITINIS KALBAS

Konservatorių partijai laimėjus pasku tinus rinkimus, Anglijoje vyriausybę su dar šios partijos lyderis W. Churchillis. Tenka pažymėti, kad Churchillis laimi rinkimus pirmą kartą ir pirmą kartą per rinkimus tampa Anglijos ministru pir mininku, nes jo pirmininkavimas karo me tais buvo išdava N. Chamberlaino pasitau kimo dėl politikos nepasisekimo, postą užleidi ant Churchilliiui.

Dabar, Churchilliiui paėmus Anglijos vy riausybės vairą, kilo nemaža spėliojimi, ką duos Churchillio vadovaujama vyriausybė Anglijai ir pasauliui šiuose supintuo se tautų bei valstybių santykiuose bei su sigrupavimuose? Anglijos vidaus politikos liniją gal būtų įmanu lengviau nustatyti, be didesnių paklaidų (sustabdyti tolimesnį imonių nacionalizaciją, o kai kurias grąžinti būvusiems savininkams; kelti gamybą, skatinant privačią iniciatyvą; gyvinti už sienio prekybą; išlaikyti ginklavimosi pro gramą ar, reikalingi esant, net ją plėsti; saugoti svaro kursą ir išlaikyti gyvenimo ly gį). Darbičiai Churchilliiui paliko daug sunkumų, upač ūkinį, bet taip pat ir di delių politinių rūpesčių, nes kraštas skilęs į dvi politiniai priešingas puses (darbi čiai ir konservatoriai, su neįmija prielai sia liberalų). Nors konservatoriai parla mente turi kiek žymesnę daugumą (18), ne gu turėjo darbičiai (6), bet atsivėlgiant ir balsuotojų skaičių, darbičiai gavo net daugiau balsų už laimėjusius konservato rius, kurie laimėjo dėka rinkimų sistemos... Esant tokiai vidaus politikos padėčiai, darbi čiai parlamente Churchilliiui sudarys stiprią opoziciją vidaus ir užsienio politikos klausimais, nors sakoma, kad britų parti jų užsienio politikos sutariama...

Verta daugiau kreipti dėmesio į Chur chillio užsienio politikos principus ir lin kme. James F. Byrnes, buvęs JAV užsienio reikalų ministras, apibūdindamas britų partijų vieningumą užsienio politikoje, sa vo knygoje „Atvirai kalbant“ kalba apie šitoki faktą: „Jungtinių Tautų Organi za

cijos plenumo posėdyje Londone Bevinas pasakė labai svarbią kalbą britų užsienio politikos klausimais. Viena anglų, kuri at siėdėjusi klausėsi šios kalbos ir kuri paste bėjo skirtumą tarp Bevino 250 svaro sve riančios figūros ir Edeno grakštumo, pas tebėjo savo draugai amerikietį, kuri taip pat klausėsi Bevino kalbos: „Edenas pasakė gerą kalbą, bet jis atrodė truputį pas torėjęs...“ Situ pavyzdijus Byrnes nuro do Britanijos politinių grupių vieningumą užsienio politikos klausimais ir apgaile tauja, kad to nesą JAV...

Anglijoje vadinamoji lygsvaros politika turi senas tradicijas. Tokia politika buvo vedama 19 šimtmeči, tas pats buvo ir An trojo Pasaulinio karo metais. Ar panaši eiga kartosis ir dabar ir ar galima laukti naujų lininių netolimoje ateityje, tektų šį klausimą atžymėti stipriai klausitu.

Apie Churchillio politikos principus ir liniją. Vaidumu deliai tenka duoti žodis pačiam Churchilliiui, pasinaudojant jo anksčiau įvairiomis progomis pasakytomis kalbomis. 1946 metais kovo mėnesio pa baigoje parlamento užsienio politikos ko miteto konservatorių partijos nariams Churchillis darė privatų pranešimą, ku riam kalbėjo Europą liečiančias užsienio politikos klausimais. Be kita ko jis pareiškė: „Neturi jokios reikšmės nei valdova, nei tautos; visa nusveria, kas yra stipres nis ir galingsnis vadovaujas tironas. Dėl to mes neturime bijoti būti apkalinti prancū ziška orientacija ir antivokietizmu. Jei gu padėtis pasikeis ir priešingą pusę, mes lygiai taip pat galėsime būti provokiški ir antiprancūziški. Tai yra įstatymas vie šios politikos, kuriuos mes vadovaujamės, bet ne kokia nors pripuolam ant greitųjų susidariusia padėtimi, kuri mums patinka ar nepatinka, ar kokie nors sentimentai. Britų imperijos padėti, jos gyvenimą ir išlai kymą mes turime įsisamontinti kaip bū tiną savo pareigą ir neturime leisti klaidi niai iliuzijų apie ideališką pasaulį, ku ris tegali tiek reikšti, kad kita, bet bloges nės kontrolė atsisots mūsų vietoje ir kad ateities vadovybės jiems priklausus“ (žiūr. „Principles and Problems of International politics. Hans J. Morgenthau a. Kenneth W. Thompson. New York, 1950, pusl. 162, 263).

Tai yra ultra-praktiškos britų politinės lygsvaros principas. Kitais žodžiais jis rei škia pastangą traukdyti įsigalėti kuriai nors valstybei ar valstybių grupei, kad tuo bū du Anglija neprarastų lygsvaros.

Standien lygsvara prarasta visame pasaulyje. Nūdien jėgų lygsvaros pasigenda ma ne tik kuriame nors žemyne, bet visas pasaulis išeina iš lygsvaros ir rieda linkui karo. Kaitininkas — Sovietų Sąjunga ir jos vedama ekspansinė politika. Sovietai kal tina buvusio karo metais savo sąjunginink us ruošiusi karui, gi patys siekia pa saulyje įsigalėjimo.

Ką Churchillis sako apie sovietus? Pir ma viešo pobūdžio pareiškimą Churchillis pasakė JAV, Fultone, 1946 metais kovo 5 dieną. Čia britų politikas išsitarė dėl san

tykių su Sovietų Rusija. Nurodęs sovietų didelį spaudimą ir Rytų ir centrinę Europą, paminėjęs geležinę uždangą ir už jos vyk stančią režimą, palietęs sovietų pretenzijas ir Persija, Turkija ir Tolimuosius Rytus, Churchillis pareiškė: „Nuo Stettino, Balti jos jūros ligi Triesto užsileido geležinė už danga. Už šitos uždangos gulį buvusių val stybių sostinės centro ir Rytų Europos: Varšuva, Berlynas, Praga, Viena, Buda peštas, Belgradas, Bukareštas ir Sofija. Vi si šitie garšūs miestai ir gyventojai aplink juos yra sovietų sferoje ir visi yra patiekti, vienokia ar kitiokia forma, ne tik sovietų įtakai, bet labai didėlei, o kai kuriais atvejais vis didėjančiai, Maskvos kontrolei.“

Išspėjamas auganti sovietų pavo jų Churchillis toliau minėtoje kalboje pareiškė: „Aš netikiu, kad Sovietų Rusija nori karo. Tai, ko ji nori, tai karo vaisių ir neriboto išplėtimo savo jėgos ir doktrinos. Bet ką mes čia turime šian dien svarstyti, jei tiks laiko, tai kaip išvengti karo, kaip sudary ti sąlygas taikai ir demokratijai egzistuoti visuose kraštuose kaip galima greičiau. Mūsų sunkumai ir pavojai tuo nebus pra šalinti, jei mes užmerksime akis; taip pat jie nebus pašalinti vien laukimu ir žiūrė jimu, kas įvyks; taip pat jie nebus pa šalinti nuraminimo (appeasement) politika. Kas reikalinga, — tai sutvarkyti reikalus. Juo ilgiau atidėliosime, tuo mums bus sun kiau ir pavojingiau“. Fultone savo kalbą Churchillis užbaigė šiais žodžiais: „Iš to, ką aš esu matęs karo metu pas savo draug us ir sąjungininkus, aš esu įsitikinęs, kad jie nieko taip negarbia, kaip jėga ir mažą mažiausiai turi respektą silpnumui, ypatin gi kariniam silpnumui. Dėl to ir dėl tokių samprotavimų senoji jėgų lygsvaros dok trina yra nesveika“.

Si Churchillio kalba anuo metu sukėlė didelio triukšmo. Apie 100 darbičių parti jos narių Britanijos parlamente iškėi protestą prieš Churchillį, o Stalinas piktnosi ne tik Churchilliiui, bet ir Trumanui. Chur chilli Maskva pavadino karo kurstytoju, gi JAV ambasadorius B. Smith 1946 m. pa baigoje Stalinas pareiškė, jog „draugiam sovietams krašte tokia kalba neturėjo būti pasakyta... Sovietų Rusijoje prieš JAV pa našios kalbos nebūtų įvykustos...“ (žiūr. B. Smith „My Free Jears in Moscow“, New York, 1950).

Dėl galutumo kilti trečiajam karui atkreiptinas dėmesys į Churchillio pareiški mus britų parlamente 1946 metų birželio 5 d. Churchillis įspėja „neleisti bergždžiai laiko ir neduoti įvykiams slinkti nuo sli das žiaito“, bet eiti prie susitarimo su so vietais. Toliau minėtoje kalboje sako: „Yra geriau turėti suvienytą pasaulį, kaip pda linta; bet taip pat geriau turėti padalin tą pasaulį, nei pasaulį suardyti. Iš to neseka, kad padalinant pasaulį neturėtų būti lygsvaros, dėka kurios negalėtų vykti toli mesnis bandymas jungtis metų begybė. Vis kas yra geriau už Europos nestabdomą degeneraciją. Dėl to Europa mirs“ (Chur chilli, Parliamentary Debates, Fifth Series vol. 423, 5 June 1946).

Praėjus apie pusiantrų metų, 1946 m. sausio 23 d. britų parlamente Churchillis to liau kalbėjo dėl santykių su sovietais. Sta tydamas klausimą, ar kils karas su so vietais, pareiškia, jog tai jis negali numatyti, nes turimas reikšmas su kolektyvu: „13 žmonių Kremliuje laiko visą Rusiją ir dau

ELTOS ŽINIOS

* Adv. J. Skorubekas, pavadavęs VLIKo prof. J. Kaminską, lapkričio 26 d. su šeima emigravo į JAV; jo vieton VLIKan įėjo J. Glemža.

* Mažosios Lietuvos Prezidiumas, posė džiavęs Muenchene lapkričio 23-25 dienomis, be kita ko, nutarė palaikyti savo pre tenziją įeiti VLIKan, konstatuoti reikala reorganizuoti veiksnų struktūrą ir apjung ti visas pozityvias Lietuvos vadavimo jėgas.

* Veiksnų atsidėjus studijuojamos Lie tuvos sienų problemos. VLIKui šiuo reika lu upač daug talkina ALTas, kuris, kroge ruodamas su Lietuvos Profesorių Draug ija, yra sudaręs Lietuvos sienų klausimui studijuoti ir reikalingai medžiagai rinkti komisiją iš prof. K. Pakšto, prof. Z. Ivinskio, prof. J. Puzino, Dr. P. Jomiko, prof. Krivicko ir prof. Galvanauko. Prof. K. Pakštas drauge su kitais ekspertsais rūpi nasi tinkamo Lietuvos žemėlapyje su risti rinės, etnografinės (minimum ir maximum), kalbinės Lietuvos etc. paruošimu. Sienų reikalu VT praktiniais sumetimais yra pasisakiusi už Lietuvos sienas, kurios yra fiksuotos žemėlapyje prie VLIKo di džiojo memorandumo, įkėto JAV, D. Bri tanijos ir Prancūzijos vyriausybėms.

* Iš JAV pranešama, kad jau pradėti faktiniai pasirengimai Laisvosios Europos radio transliacijoms lietuvių kalba. Lietu viškojo skyriaus vedėju numatytas V. Sid zikauskas, o radio ekipa sudaryti trys tekstų rengėjai ir pranešėdai; be to, vienas vertėjas ir mašininkė. Tikimasi, kad per jas bus galima daugiau ir laisviau pasisa kyti laisvinimo klausimais, nei per kitus radius.

* Vykdo. Taryba yra pavadusi atstovul Sveicarijoje S. Garbauskui prisistatyti JT aukšt. Komisarui pabėgėlių reikalams. Jis ta proga įteikė trumpą po memoria, kuria nusvėstė stat. duomenimis lietuvių tremtinių padėti, socialinius ir ekonomi nius reikavus, gyvenimo sąlygas ir lietuvių pagėdavimus.

SEKANTIS TREMTIES NUMERIS IŠEINA GRUODŽIO 12 DIENA.

giau trečdalis Europos savo replėse. Įvai rioms jėgos ir spaudimui į juos veikia. Šitos jėgos eina iš vidaus ir iš oro. Aš negalėčiau spėti, kokį jie padarys sprendimą. Tuo la bia aš negaliu bandyti pranašauti dėl įvykių laiko. Bet yra tikra, kur tik 13, o gal 14 turi galios paleisti į pasaulį baimę ir tokia naikinamąją jėgą, palyginus su tuo, ką mes esame pergyvenę. Mes galime būti absoliučiai įsitikinti, kad dabartinė situaci ja negali tęstis. Bevinas vakar kalbėjo apie sovietų sieną nuo Stettino iki Triesto. Ji taip pat minėjo Elbą. Bet kas gali patike ti, kad Europoje arba pasaulyje bus nuola tinė taika, kai Azijos siena sieks Elbą? Eidamas prie silūpmų, kaip išeiti iš esamos padėties, Churchillis pareiškė: „Aš galiu drįsti dabar tik pasakyti, kad man atrodo, jog yra realus pavojus reikalui toliau atidėti. Aš tikiu, kad didžiausia galimybė iš vengti karo yra iškelti reikalus dabar ir tartis su sovietais, kol dar nėra vėlu. Tai turėtų reikšti, kad Vakarų demokratijos kuo greičiausiai, sutartų tarp savęs ir im tųsi iniciatyvos derybų keliu su sovietais reikalui sutvarkyti“.

1950 metais kovo 28 d. britų parlamente Churchillis karioja tik pacituotus savo pa reiškimus 1948 metais ir, savo silūpmu (ieškoti su sovietais derybų kelio) sustip rinai paminį JT gen. sekretoriaus Trygve Lie pareiškimą spaudai, kuriame sakoma, jog „visą laiką ir visokiuose laipnijuose — aukštame, viduriniame ir žemame — vidu je ir išorėje JT organizacijos“ reikia ie škoti derybų keliu, nes pasaulis būtų žy miai geresnėje padėtyje, jei paskutinių trejų metų laikotarpį tarp didžiųjų būtų bu vę daugiau realių derybų...

Dėl vokiečių įtraukimo į Europos gyny ba toje pacygoje (1950. XII. 28) kalboje Chur chillis suglaustai padarė toki pareiškimą: „Aš nieko nepasakiau apie Vokietijos ap ginklavimą arba apie atkūrimą Vokietijos armijos, bet aš nematau jokios prasmės, kodėl vokiečiai neturėtų prisidėti prie gyny mos savo krašto ir Vakarų Europos; ir ko dėi britų, Amerikos, Prancūzijos ar Vo kietijos kareiviai neturėtų stovėti kartu, vienoje linijoje, garbingose draugiskumo sąlygose, kaip dalis sąjungtos gyny mo sistemos“ (Churchilli, Parliamentary Debates, Fifth Series — vol. 473, 28 March 1950).

Iš minėtų Churchillio kalbų galima da ryti išdava, jog šios užkankuojamos rei kalas ginkluoties, nes sovietai tevertina tik karinę jėgą; apginkluoti vokiečius; siūly ti sovietams derybas ir stengtis susikabė ti, nes geriau-pasaulis padalytas, negu su ardytas.

(Tęsinys sekantiame numerįje)

Svarstymai

Žmogaus teisių diena...

1949 metais Paryžiuje vykstant Jungtinių Tautų atstovų visumos susirinkimui buvo nutarta gruodžio 10 dieną švęsti kaip žmogaus teisių dieną, tuo būdu atžymint pasiekimą Žmogaus Teisių deklaracijos.

Šiais metais, praėjus lygiai trejiems metams, iš tų pačių Jungtinių Tautų tribūnos JT generalinis sekretorius vėl priminė reikala įvykdyti nutarimus dėl žmogaus teisių...

Vadinasi, vadovauja nūdieniam pasauliui žmogaus teisių iniciatoriai patys šiuo krei. pirmąjį pripažįsta, kad trijų metų laikotarpį žmogaus teisių apsaugos linkme nepateiktas nė žingsnis pirmyn, kad nutarimas paliko nutarimui, surašytu popieriuje, bet gyvenimo tikrovėje nevykdomo.

Net ir Jungtinės Amerikos Valstijos ligi šiol neratifikavo žmogaus teisių deklaracijos, jau nekalbant apie kitas valstybes.

Per tuos trejus metus daug nekaltų žmonių kraujo nukėjo sovietų pavergtoms žemėms. Daug nekaltų žmonių buvo nukankinti priverčiamųjų darbų stovyklose, kalėjimuose, išstūmimo iš gimtųjų namų. Šių trijų metų laikotarpį, pasiekus gruodžio 10-ją žmogaus teisių dieną, įvairiomis progomis įvairių tautų atstovai kreipėsi į nūdienės politikos forumus bei į vadovaujančius asmenis, kad jie bent tiesiog ir atviru žodžiu užtarė pavergtus tautos iš viešųjų politikos tribūnų. Tačiau ir čia paramos teikėjusiems jos dažniausiai nesulaukė. Labai dažnai nesulaukta net viešo moralinio pobūdžio užtarimo.

Laikas eina. Kraujas nekaltų žmonių ir toliau teka, naikinamos gyvybės.

O po trejų metų susirinkusieji tame pačiame Paryžiuje nūdienio pasaulio „sydytojai“, pasiryžusieji kalbomis pašalinti negeroves, vėl kelia klausimą, apie įvykdymą žmogaus teisių programos...

Tai yra lygu stovėjimui su tuščiomis rankomis prie degančio namo ir pokalbiui, jog reikėtų tą namą gesinti... Tačiau norint gesinti, pirmiausia reikalinga turėti gesinimo priemonių. Reikalinga vandens, reikalinga kitių prietaisų, kad namą apėmusi liepsna būtų pašalinta. Atėjus pavėluoti gaisro gesinti, gali namo jau nebūti, jis gali būti sudegęs besikalbant dėl gesinimo reikalo.

Tą patį galima pasakyti apie vykstantį gaisrą anapus geležinės uždangos, sovietų pavergtos šalys. Ten dega ne namai, bet bolševikinė ugnį virinamos tautos, naikinamos gyvybės. Jei jau kalbėti apie žmogaus teisių įgyvendinimą, tai pirmoje vietoje turėtų būti padaryta sovietuose, kur žmogui nepalikta jokių teisių. Taip pat yra aišku, jog popieriniais nutarimais sovietai nebus priversti nutarimus vykdyti. Sovietų Sąjunga yra lygi gaisrai, naikinančiam namą ar kurį kiti turtą. Tai turėtų neįmanu kiti būdai išgelbėti, kaip ugnies pašalinimo. Nūdienio pasaulio taiką gresia kaip tik tas mažiausias gaisras, kurio liepsnos dega tautos, milijonai nekaltų žmonių kaip tik tuo metu, kada Jungtinių Tautų tribūnos kalbama apie žmogaus teisių programos įgyvendinimą, kartu už vieno stalo sėdint su pasikviestu bolševiku, cinikiškai išjuokiančiu taikos siekiančiųjų pastangas.

Gaisras savo naikinamąjį darbą vykdo. Jame žūsta žmonės, net neturi teisės pasi-

Prieš atsisveikindami su Madridu, apilankėme didžiojo ispano — Miguel de Servanteso — paminklą. Salia jo pastatyti ne užmirštami personažai: Don Quichotas ir jo ginklėnėys Sancho Pansa. Ant arklio Rosinantes sėdi garsusis liūdnas išvaizdos riteris, ir erdvė įsmeigto žvilgsnio, pasiryžęs naujais žygdarbiais. Greta ant asiluko joje ne mažiau pagarsėjęs Sancho Pansa.

Mes čia paminėjome nemirtingąsias figūras iš Servanteso romano, nes kelias iš Madrido mus veda į pietus, į Andaluziją. Kelionės metu galėjome nors trumpai žvilgtelti į La Mancha, kur Don Quichotas atliko savo žygdarbius. Čia matome panašius vaizdus, kaip ir kitose Kastilijos pokštakalnių srityse: dyki, nuplikę kalnagūbriai, akmenų uolos, baltuotą kalkių šlaitai, vietomis sunkus rusvai pilkas molis. Tai vienu, tai kitu geltonuotą kviečių laukai, išsytame beveik pagal žemę besikrojančius vynuogių krūmus, pasimato alyvų medžių plantacijos. Bet vyrauja nederlingas nematyti nė gyvos dvasios. Žmogus pajunti savo menkystę akivaizdoje šios nederlingos, nieko ne teikiančios gamtos. Nestebinti, kad šioje saulės nupliktoje ir žiemos spėgu sukaustytoje žemėje riteris Don Quichotas, svajojęs apie kitoki, ne kaip kasdieninė aplinka, gyvenimą, pamažu pavirsta tuo, kuomet smarkiai sutirštintomis spalvomis — jį pavaldavo Servantesas. Pakėlėse matėme ir kelis vėjo malūnus...

Vienas vokiečių literatūros istorikas, matematikos neadugališkai nusiteikęs ispanų atžvilgiu, pastebi, kad ispanas esąs arba Don Quichotas, arba Sancho Pansa, t. y. arba fantastas, arba naišvėlis. Esame tikri, kad toks teigimas, tematas tikrai dvi spalvas, juoda ir balta, neturi pagrindo. Bet, beklaidumui po ispaniją, kiekvienam žingsnyje užtikome nepaprastus kontrastus, kokius Europos šlaureje nematyti.

Andaluzija Po gana ilgos kelionės pientas pradeda leistis žemyn, dar viena gili praraja, ir stalingas atsiduriame Andaluzijoje. Ši provincija vadinama Ispanijos sodu, kiti dar linkę duoti jai rojus vardą. Tai tipingas žemės ūkio kraštas, ispanų javų sandėlis. Čia vyrauja stambūs dvarai. Neretai jų savininkai gyvena kažkurieame mieste, palikdami dvarą valdytojui su šimtais neapsakomai skurdę gyvenančiais žemdirbiais. Juo daugiau į pietus, tuo žmonių skurdas vis labiau krenta į akis. Pats žemės ūkis yra gana primityvus, žemės našumas menkas, o darbininkų uždarbiai dar menkesni. Darbininkas čia niekad sofiai nepavalo, ne veltui jis taip menkai atrodo. Kažkur teko matyti statistiką iš 1930 metų. Tuomet buvo apskaičiuota, kad viso Ispanijos žemės ūkiui reikėtų apie 1700 darbininkų, tuo metu gi buvo prisikaltę 3 700 000 darbininkų, t. y. lygiai du milijonų žmonių daugiau, ne kaip reikėtų, jeigu ūkis būtų bent kiek racionalintas. Dar šandien šis žemės ūkio proletariatas gyvena badmorio gyvenimu ir sudaro rimtą problemą kraštui, kuriame socialinė nelygybė yra labai ryški.

Andaluzijos gamtovaizdis, palyginus su Kastilijos pokštakalniu, yra palyginti ramus, žavus, žemė dažnai lygi, derlinga. Nežinatomi plotai užstėti kviečiais. Lietuvo akiai, pripratusiai prie mūsų tankiai išmėtų vienkiemio, neįprasta, jog kaip ir

skusti, o čia, vakaruose, su gaisro sukeltoje sėdima ir kalbama, jog reikėtų, pagaliau, įgyvendinti žmogaus teisių programą...

Tai yra lygu apakimui šviesiausią vidurdi-

namatyti sodybą. Vienur kitur matėme laukuose ūžiančią kuliama masina, bet tai buvo retenybė.

Tačiau dar labiau ne kaip jauti Andaluziją būdingi alyvų medžiai. Jie auginami kone visose Ispanijoje, bet niekur jų nepasidoma taip tirštai, kaip čia. Alyvų medžių didžiuliais žalsais lapais ir saviame neaukšti medeliai, susodinti lygiomis gretimomis, keliolika žingsnių vienas nuo kito, teikia kraštui tikro sodo vaizdą. Niekur Ispanijoje medeliai neduoda tokio gero derliaus ir niekur kitur iš alyvų spaudžiamas aliejus tokios geros kokybės kaip Andaluzijoje. Ispanija šio riebalų gamyboje užima pirmą vietą pasaulyje. Aukštinė aliejaus srovė mašina valstybės biudžetą, tas pats aliejus srovina kiekvienoje ispanų virtuvėje.

Sevilla Šio miesto vardą pažįsta kiekvienas operos mėgėjas. Kas nesizavėjo Rossini „Sevilijos kirpėjui“, kas nematė Bizet „Carmen“? Štai stovime ties Sevilijos tabako fabriko vartais. Fabrikas iš paviršiaus atrodo kaip tikras palocius, statytas neoklasikinės stilijue. Čia prie didžiųjų vartų Don José ejo sargyba, ten štai matyti kiemas, kur šoko Carmen. Viskas panašu, kaip grandiozinėje scenoje. Bet, antra vertus, yra žinoma, kad tabako fabrikuose, kur dirba beveik išimtinai moterys, uždarbiai yra nepaprastai žemi, tad šių dienų darbininkai vargai ar operinė romantika būtų suprantama.

Sevillos miestas yra išsidriekęs abiem Guadalquiviro upės krantais. Tai reta ispanijos sąlygomis vandeniu apjuota, kuria gali plaukti net didokį jūrų laivai. Tačiau, nors ir būdama kontinentinė miestas, turi gana stambų ir gyvą uostą. Sevilla praeityje surengė nemažą ekspedicijų „Naujamajam Pasauliui“ eksploatuoti, tad ir čia plaukė neapsakomai turtai. Iš Sevillos Magelhanas išvyko kelionei aplink pasaulį.

Kairiuoju upės krantu tiesiai garsusis Sevillos parkas, be kurio neišsiverčia joks romanas, kai tik vykimas ana Andaluzijos sostinėje. Andaluziečiai mėgsta po šį parką pasivažinėti arkliais. Toks pasivažinėjimas ilgį priklauso prie kiekvieno romano būtinų sąlygų. Parkas tikrai yra vertas pasigėrėjimo. Sevilla yra pagarsėjusi kaip miestas, kur gausiai rengiama puošnių ir akį veriančių bažnyčių ir laisvalaikio procesijų ir švenčių. Mums panašūs iškilimai, dalia, neteko matyti. Per trumpą buvimą laika, be abejo, neturėjome progos arčiau pažinti miesto gyventojų, kurie pasižymi grakštumu, lūpnumu, linksmumu. Belankydami Sevilla, užtikome būdingų pietų miestui siaurų gatvių, su romantiškais balkonais, dailaus darbo mediniais ir metaliniais grotais ant langu, o ypač mums patiko ispanų kiemai, vad patio. Kiekvienas geresnis namas turi nuo gatvės nusigręžusį kiemą, su kolonomis, terasėmis, egzotiniais augalais; neretai čia pat čiaurina fontanelė. Tokiose kiemuose vakarais poliso susirenka visa šeima. Tai būdinga pietų namų ypatybė.

„Fatio“ neretai galima užtikti margašviesius koliaisdegtų sienų ir kitokių rytietiškių pagrindinių. Mat, Sevilijoje jau aiškiai pajuntame naują elementą, būdingą pietų ispanijai. Tai arabų viešpatavimo pėdsakai. Jei net ir Madride galima užtikti maurų stiliaus pastatų, tai Sevilijoje jų ypač gausu. Čia arabai viešpatavo su viršum septynius šimtmečius. Jie paliko architektūrinį išymenį, kurių niekur kitur Europoje neįtikėtai. Be abejo, kaip ir visur, arabų jungo daug vertingų pastatų buvo sugriauta. Bet toje pačioje Sevilijoje mes apilankėme bene penkis bažnyčias, kurių visos buvo perstatytos iš buv. arabų dievnamų. Kokiose trijose bažnyčiose buv. minaretai buvo pritaikinti

kaipo varpinės. Stilių įvairumas ir kontrastai palieka lankytojų didį spūdį. Tokių išgyvenimų galima patirti tikrai Ispanijoje! Beje: dvi metės-bažnyčios buvo padegtos raudonųjų per pilietinį karą. Visas vidus išdego, o būdingi bokštai-minaretai tiesiai laiko, didžiulius rastų paramstyti. Istorinės vertės pastatai, išstovėję po 8-9 šimtmečius, žuvo per broliušką karą, pietų ispanijoje teturkusi tik kelis mėnesius!

Kaip ir kiti pietų Ispanijos miestai, ir Sevilla turi arabų pili, Alkazarą. Kelias atvejais atnaujintas, perstatytas vad „mudajar“ (arabų-ispānų) stilijue, Alkazaras yra žymiai nusijęs savo pirmųjųio grožio. Tos rūšies paminklinius pastatus užtiktime kur kas geriau išlikusius Granadoje.

Tačiau Sevilla turi vieną nuostabaus grožio arabų statybos paminklą, kuris yra virtęs Andaluzijos sostinės simboliu ir įėjės ir architektūros istorija. Tai Giralda, kuri dvylikimete šimtmetyje buvo pastatyta kaip minaretas, o paskum palikta bokštą, 93 metrų aukščio, vieno šono plotis bazėje siekia 13 metrų. Statytas iš rausvai geltono akmens, pats pastatas yra tikra islaminė architektūros puošmena, paliekanti neužmirštama spūdi. Pati viršūnė perstatyta baroko stilijue. Ten, kur ankščiau mūla šaukė tikinčiausių maldai, ten šandien skamba varpai. Giralda pakyla plaukiai aikštėje, o priešais būv. metę ant aukšto pjedestalo stovi Dievo Motinos statula.

Nuo Jerezo iki Gibraltaro. Iš Sevillos apilankėme kelias vietoves, būdingas pietų Ispanijai.

Jerez mieste turėjome progą pasisvečiuoti vienoje garsioje vyno prekybos imo-

nėje (Gonzalez-Byasse). Kiekvienas vyno mėgėjas pažįsta „Jerez“ vyną (tariama: „cheres“; anglai, neigėdami pavadinimo teisingai ištarė, vadina „cherry“, nors šavaine vynas neturi su vynuomis nieko bendro). Šis pulkus gėrimas, turįs kiek karstaus priekonio, vartojamas dažniausia kaip aperityvas. Lankydami imonę, galėme įsitikinti, koki milžiniška turta kraštui atneša vynuogė ir iš jos spaudžiamoji sūnka, pavirstanti tauriuoju gėrimu. Matėme šimtus ažuolinių statinių, kuriose noksta po 15, 25, net po 70 tūkstančių litrų vynu. Stebėjome vyno ir konfakto statinėles, kurių amžius siekia 100 ir daugiau metų. Jos „pakrikštytos“ imonę lankiusių įvairių karalių, didžiųjų piniguočių ir kino žvaigždžių vardais. Ant sienų iškabinti diplomai, kuriuos — su vyno pagyrimu — pasirašė jau seniai mirę ar sosto netekę karaliai.

Mums teko ragauti įvairių šios imonės gėrimų. Pilystojto pareigas ejo kažkoks meistras — vyno žinovas, kurio senelis jau čia dirbo. Nedidelio ūgio, patinusio raudo nosim, išpurpusiu veidu, — šis tarytum iš Andersono pasakos prisikėlęs nykštukas karaliauja rūsiuose, kur jau vien alkoholio tvalkas žmogų svaigina. Pasakos nuotaka dar kėlė dėsimys nusipiegiusių juodų katinių, slampinėjusių pelių medžioklėje tarp vynu statinių. Pagaliau — last but not least! — prisiragavę prašmatnių visokių amžiaus skyčių, mes patys buvome begimstai į nūvėn ir mus emė supti pasakos nuotaka ten, kur tikrovėje buvo vykdoma paprasta svaigalo prekyba. Bet, kaip ten bebūtų, išvykdami iš Jerezo, atsiminėme Blasco Ibanes romane „La Bodega“ kuriame aprašoma šios vietovės žmonių gyvenimas, užtikta sakinį: „Valikine, Jerezo vynuogė yra Dievo dovana!“... Vinator.

Priemonė apsaugoti nuo dvasinio suproletarėjimo

Su labai mažomis išimtimis, visi tremtiniai esame proletarai medžiaginiu požiūriu. Dažnai tenka girdėti būgštavimus, kad tremtiniais-intelektualams graso pavojus pavirsti ir dvasiniais proletariais. Tikrai retam intelektualui pavyko tremtyje susirasti darbą, atitinkantį jo išsimokslinimą ir tokiu būdu sukurti aplinką, kurioje jis dvasiškai nekurstytų.

Be žymia dalimi priklauso mūsų pačių, ar nusiukmėms iki dvasinio proletaro lygmen. Išimptė valia, turbūt, visi įstengsime laisvu nuo tiesioginio darbo laiku padirbėti ir intelektualinėje srityje. Nors laisvo laiko pasiliktu nedaug, bet kasdien dirbant sistemingai po valandą galima nudirbti nemažą darbą. Taip elgamiesi, pajėgsime pastobulintis, o mūsų darbo vaisiai atneš naujos vėsmos.

Štai turime prieš save knygą, kurios autorius yra Kopenhagos universiteto tarypatinės teisės profesorius Alf. Ross. Ją visai neseniai Vakarų Vokietijoje išleido W. Kohlhammer leidykla Stuttgarte. Tai beveik 300 puslapių leidinys. Nors nebūtume kreipęsi kaltojų dėmesio į aną leidinį, jeigu nebūtume patyrę, kad jį iš danų į vokiečių kalbą išvertė mūsų tautietis Martynas Brakas, buvęs Prekybos Instituto Klaipėdoje (vėliau Šiauliuose) docentas. Nešdamas sunkią tremtinio dalią ir dirbdamas tekstilės fabrike, Brakas vakarais lankydavosi Kopenhagos bibliotekose, kur užtikto mietą danų mokslinei veiklai, pasižymintį minčių originalumu. Jam atėjo

mintis padaryti knygą prieinamą platesniams suinteresuotų asmenų sluogsnams, nes danų kalba mažai kam suprantama. Pats būdamas teisininkas ir tobulai mokėdamas vokiečių kalbą (Martynas Brakas yra gimęs Klaipėdos krašte; jis yra Sovietų Rusijon išvežtojo dail. Adomo Brako brolis), jis ėmėsi versti danų profesorius mokslinei veiklai į vokiečių kalbą. Vėrsti teko vakarais, po darbo tekstilės fabrike, arba laisvais savaitgaliais. Taip per keliolika mėnesių vertimas buvo baigtas ir štai šiuo metu ruošnį pasirodė knygos pavidalu Vokietijoje.

Jūs mums šis pavyzdys didžiai užimponavo. Jis rodo, jog galima dirbti intelektualinį darbą ir nelengvomis tremties sąlygomis, nors didžiąją jėgą dalį tenka pašvesti fiziniam darbu prie staklių.

P. Martynas Brakas šiuo metu perėjo dirbti į Vokijomąją Tarybą, kur kaip Mažosios Lietuvos atstovas eina revindikuo- tinių sričių žinybos valdytojo pareigas.

A. G. TREMTIES išleistas trijų dalių V. Mykoliaičio — Putino žymusis romanas „Altoris Grėšėly“ viename didžiuliuame garsiajį įristame tome yra vertin- giasias šių metų leidinys. Knyga užsisakoma tiesioginiai leidykloje, arba pas TREMTIES atstovus.

VYTAUTAS ALANTAS

PRAGARO POŠVAISTĖS

IŠTRAUKOS IS TREMTIES IŠLEISTO ROMANO

Ji apėjo aplink kėdę, švelniai perbraukė ranka šytį, tiesa? Tamsta galvoji, kad, pasislėpusi po bi- jam per plaukus ir, pasilenkusi per petį, pažiūrėjęs čiuolystės skraiste, aš noriu tamstai įkasti. Tiesa, jam į akis. Ant savo veido jis keletai akimirnų pa- man tada nepatikto, kad tamsta atsisakė su mani- mi nusifotografuoti, bet juk tai buvo dėmesio nē- verta smulkmena, apie kurią aš nē galvoti nebegal- voju. Tiesa, moteriai patinka, jei paskui ją sekioja vilkstinė vyrų: aš tai patį žinau iš savo patyrimo.

Tai patenkina jos savimylą, bet tai neliečia jos širdies. Bet kodėl tu... , atspirašau, tamsta nepagal- voji, kad išleptintai moteriai gal kartais malonu pasekioti paskui jai patinkantį vyrą?

— Naujiena, žinoma, būna įdomi...

— Vadinak tai kaip nori: naujiena, sportu ar įvairenybe, man vistiek... Bet ar tamstai iš tikrų- jų nē kiek nepatinku? — paklausė ji koketuodama.

— Tamsta graži moteris...

— Valio, laimėtai! — sušuko Dana teatriškai.

Jei būtum pasakęs, aš tau nepatinkanti, vistiek ne- būčiau patikėjusi, bet tu pasakei geriau: aš esanti graži! Tai reikiška, kad aš tau patinku, nes kam gi gražus daiktas nepatiks?

Girkalnis tylėjo. Dana staiga surimtėjo ir tęsė toliau:

— Bet palikim tuos tuščius plepalus ir pasikal-

— Vadinak tai kaip nori: naujiena, sportu ar įvairenybe, man vistiek... Bet ar tamstai iš tikrų- jų nē kiek nepatinku? — paklausė ji koketuodama.

— Tamsta graži moteris...

— Valio, laimėtai! — sušuko Dana teatriškai.

Jei būtum pasakęs, aš tau nepatinkanti, vistiek ne- būčiau patikėjusi, bet tu pasakei geriau: aš esanti graži! Tai reikiška, kad aš tau patinku, nes kam gi gražus daiktas nepatiks?

Girkalnis tylėjo. Dana staiga surimtėjo ir tęsė toliau:

— Bet palikim tuos tuščius plepalus ir pasikal-

— Vadinak tai kaip nori: naujiena, sportu ar įvairenybe, man vistiek... Bet ar tamstai iš tikrų- jų nē kiek nepatinku? — paklausė ji koketuodama.

— Tamsta graži moteris...

— Valio, laimėtai! — sušuko Dana teatriškai.

na į jį dviprasmiškai. — Aš nebūčiau čia atėjusi, jei audra atgaivina kaitros išdžiovintą žemę, — ji vėl tamsta man nebūtum patikęs. Mane viliojo tamsta persisivėrė jam per petį. — Aš tau būsiu motina, se- pats, tamstos likimas ir tamstos tragedija. Tačiau aš su, mylimoji. Motina slaugys tavo žaizdas, sesuo nenoriu į ją žiūrėti tik kaip smalsus žiūrovas ar sta- užjaus, o mylimoji numalšins tavo ilgesį. Tu ne- tistas: aš noriu pasidaryti tamstos švelni partnerė, begali gyventi vienišas ir užsidaras, tu turi įsileisti kuri padėtų tamstai pakelti tragiinę įtampą. Dova- mane, kad aistros galings potyvnis sukrėtų tave, kad savo kraujuje tu vėl pajustum audringą jaunys- tės plazdėjimą, kad tave nusiaubytų ir atgaivintų meilė, kaip pavasario šilts lietus atgaivina žiemos šalčių sukaustytą gamtą. Aš noriu būti tavo, tu matai, aš tai sakau be gėdos, kaip tavo geriausias draugas, kuris nori tau padėti...

Nepaliesdamas jo kaklo, ji apėjo aplink kėdę ir atsisėdo jam ant kelių. Ji apkabino jį stipriai ir kartu moteriškai švelniai. Jos iki pusiau apnuogin- tos, saulės nudugtos, subrendusios krūtys glaudėsi jam prie veido. Jos artume jis jautė ne tik nuogos aistros šaukimą, bet ir kažin koki motinišką švel- numą, kuris skverbėsi į tolimiausius jo sielos už- kampius. Vieną akimirka jam blizkstelėjo iliuzija, lyg kad šalia jo būtų Aldona... Jis nebejaudė tu- rįs pakankamai jėgų kovoti su tuo saulėtu apsvai- gimu: taip lengva buvo pasiduoti atoslūgio užma- čioms, nešančioms tave į atvirą, sklindanč beribio spindėjimo jūrą. Žaizduojančios aistros akimirka sutirpdė ledus, kurie taip ilgai laikė sukaustę jo širdį. Akimirkos viliojančią, daug žadančią bedug- nę jis matė Danos begalinės akyse. Ji žiūrėjo į jį iš arti sklindina intymaus lūkesio, kuriame tikrai nebuvo jokios gėdos, o tryško tik aviras, beribis atsidavimas.

— Kitaip sakant, tamsta vaidini, — vėl jis nu- sišypojo.

— Aišku, vaidinu. Gyvenimas tėra didelė scena: mes visi vaidiname. Tamsta vaidini meilės kankinį,

o aš noriu gauti galeistingosios sesers vaidmenį...

— Gal gundintojos?

— Ne, gundintojos vaidmuo man nusibodo. Pa- galiau, su tamsta tai neturi jokios reikšmės: tam- sio jokios pagundos nesuvedu...

Visą tą pokalbį buvo galima laikyti juoku, tuš- čiu flirtu, bet jam buvo galima teikti ir gilesnės prasmės. Gal jį atėjo su juo pažaisiti, gal čia jį atvi- jo naujų išpučių troškimas, o gal jį ir iš tikrųjų jautė gilesnį patraukimą prie jo? Bet ar tai galėjo jam turėti bent kokios reikšmės? Ar jam nevistiek?

Tik savo širdies gilumoje jis negalėjo neprisižinti- ti, kad artistės apsilankymas jam nebuvo nemalonus, kad jos grožis ir artumas jį veikė kažin kaip iš- blaškiančiai...

— Tamsta galvoji dabar taip: ji artistė, ji vai- dina, būtų kvailybė patikėti jos žodžiais, — tartum atsakydama į jo mintis vėl prabilo Dana. — Bet

aš noriu, kad tamsta žiūrėtum į mane ne kaip į

artistę, bet kaip į paprasčiausią moterį, kurios vie- nintelis troškimas šią akimirka būti kartu su tam- sta, — ji vėl atsistojė ir užėjo už jo kėdės. — Aš

mokėsiu sušvelninti tavo likimą, — ji vėl perbrau- kė ranka jam per plaukus. — Man gaila tavęs tik- rai ir man sunku matant tave kenčiantį. Aš tave nuraminasiu ir išsklaidysiu tavo tamsias mintis. Aš Danos pabučiavime, kuris, rodėsi, niekados nei-

priglausiu tave prie savęs ir atgaivinsiu tave, kaip baigs...

Lietuviai visame pasaulyje

Autorius kalba apie romaną, sukurtą dviejuose žemynuose

Pasikalbėjimas su „Pragaro Pošvaisčių“ autorium rašytoju Vytautu Alantu

„Tremtis“ šiomis dienomis išleido Vytauto Alanto romaną „Pragaro Pošvaisčiai“, kuris autoriaus yra pradėtas rašyti Lietuvoje buvusio karo metais, testas tremties dienomis Vokietijos stovyklose ir baigtas JAV. „Pragaro Pošvaisčių“ pasirodymo proga buvo ryžtasi su Vytautu Alantu padaryti korespondencinį pasikalbėjimą, parašant autorių pasisakyti:

1) Tremties išlaikyti mūsų kultūrininkai nuolat nusiskundžia stoka sąlygų kūrybiniam darbiui. Turėdami rankose spausdintuosius daiktus dar tebedveikinti Tamstos didžiulį 432 puslapių stambaus formato romaną „Pragaro Pošvaisčiai“, norėtume patirti Tamstos nuomonę apie sąlygas kūrybiniam darbiui:

I.

Skaitant pirmąjį klausimą ir rašant šias eilutes, dovanojau, mane į juokas. Sąlygos kūrybiniam darbiui! Pukios! Kambaryje šviesu ir šilta. Valgia, galima sakyti, ką nori, apsiėmę taip pat gali nebūti. Žodžiu, gyvenai tuo garstuoju Amerikos aukštojo standarto gyvenimu, kuriuo amerikiečiai taip didžiuojasi ir gal nevisai be pagrindo vadina pačiu aukščiausiu pasaulio gyvenimu. Čia gali gyventi kiekvienas darbininkas, žmogus, jei jis tik neatsisakys iš darbo. Dirbamais 40 val. per savaitę ir gali padarinti gal pragyventi su neapsaugoma šeima. Vadinasi, dirbi 8 val., išiesi 8 val., kūrybiniam darbiui dar tau lieka 8 val. Taip bent apskaičiuoja „tvarkingo gyvenimo“ šalininkai, tuo duodami suprasti, jog mūsų rašytojams nesą ko skystis laiko stoka plunksnos darbiui. Tiesą sakant, niekas čia iš kolegių rašytojų ir nesiskundžia, gal tik išskyrus tuos atvejus, kai kokių rašytojų imitacijų sukurtų proga koks plunksnos darbuotojas nusisukia nenuliejęs asaros ant laikraščio puslapio, jog jam esant pasitūsiui sunku rašyti gyvenant dėdės Samo žemėje... Man tai visai aišku, kad tie skundai niekam širdies neįdauja ir kad tai yra tik tuščias laiko ekvivalenas. Be to, Amerikoje skystis ir ne madoje... Gyvenimas čia kietas, žiaurus ir negaltingas. Arba tu prieš jį atsilaisvi arba jis tave nušluos. Tas gyvenimas be galo sušvelnėja, kai turi pinigų. Tačiau kas iš mūsų rašytojų turi pinigų? Bet ir pinigų stoka dar nėra svarbiausia problema. Yra dar moralinė aplinka. Tvirtinti, kad žmogus, dirbantis fabrike, dar lieka 8 val. laisvo laiko, yra nesąmonė. Neužtenka pasislėpti, bet dar reikia ir daugybę kitų reikalų atlikti. Jei lieka kokios 3-4 val. tikrai laisvo laiko per parą, tai labai gerai. Kai reikia tas keletas valandų palyginti su miškiniais protiniais reikalavimais, kurie reikia skirti literatūrai? Tai yra lašas jūroje. Todėl mane ir juokias ima, kai mėginama kalbėti apie „kūrybinio darbo sąlygas“. Kaip galima kalbėti apie tai, ko nėra? Pagaliau, jei ir gali skirti literatūrai savęs nuotrupas ir laiko likučius, tai ir tuos atvejus pasijunti taip, turtum būtu patatytas kalbėti prieš išjungtą mikrofoną. Gal kiek nori kryžavotis, šaukti ar kitus kokius tragiškus juokius išdėdinti, bet vistiek jauti, jog mikrofonas išjungtas ir kad tavo „vaizdas“ nepasiekia tų, kuriems ji skiriama. Man kartais atrodo, kad mes, rašytojai, Amerikoje tikrai galėjome įgyvendinti seną po-

tų svajonę: atsistėti tarp Olimpo dievų ir iš aukšto žiūrėti į niekingą minią kalno apačioje. Stai, mes čia maždaug sėdime Olimpo aukštybėse, rašome poezijas, romanus, dramas ir linksmėnams matydami kaip mūsų broliai apačioje šoka lenčių gėlį aplink aukso stabuką. Valdas gal tragiškas, bet palimas iš pačios tikrovės įėjai. Kai kada kai koks patriotiškas nusiteikęs laikraštinkas šūktelėja, jog Lietuva esanti plunksnos iškovota valstybė ir kad atseit reikia remti spausdintą žodį, bet visdėlto vadinamoji visuomenė dar labai toli nuo minties daryti laudesnę ir šiltesnę sąjungą su plunksnos broliais. Labai savotiškas reiškinys ir tas, kad nesulidė brolybės sąjungos ir tar rašytojų tremtinių bei vietinių spaudos žmonių. Vietiniai spaudos žmonės, daugiausia redaktoriai, kviečia atvykėlius kolegas bendradarbiauti, bet šie nesukaba, kadangi nė cento už tai negauna. Vienas buvęs čia ilga laiką redaktorius, išleisęs apie 40 šedevrų per savo gyvenimą, patetisškai suriko: „O aš atvykusei rašytojai, užmirškite čia apie honorarus!“ Rašytojas rašo ne dėl pinigų, tiesa, bet centas ir jam praverčia. Pagaliau laisvoje Lietuvoje nemėnimas pasikatinimas rašytojams būdavo premijos. Čia irgi tu premijų pasirodo, bet lig šiol vis kažin kaip reikals susiklostydavo, kad premijas tegadavot tik vienos ršenos rašytojai. Kai „Draugas“ paskelbė novelės konkursą, tai tokį šaukį nugalėjo gimnazistė. Arba Rašytojų Draugijos premiją laimėjo Vaicūlaitis už keilonės išpildžius aprašymą Žodžiu, kūrybos sąlygos Amerikoje visai geros... Tiesa, sąrašau romaną ir vieną kitą dramos veikala, bet tai yra dar Lietuvoje sukrauto kapitalo nuosmėlis...

2) Pragaro Pošvaisčiai“ vaizduojamas laikotarpis, kurį kiekvienas tremtinys gali pasiekti savo atmintimi. Romane susiduriama su visa eile margašalių personažų. Kadangi visa dar taip netolima, smalsesnis skaitytojas pradeda spelioti: — tas ir tas romane vaizduojamas personažas ar tik nebus palimas iš gyvenimo? Atvirai kalbant,

šitoks spėjolimui palinkimas nebuvo svetimas mums Tamstos romano puslapiuose susiduriant su vaizduojamais personažais. Pavz. mums atrodė, jog Dana Račičė yra mūsų gera pažįstama. Būtų malonu patirti „Pragaro Pošvaisčių“ autoriaus nuomonę

II.

Tuo klausimu Tamsta mane kaip ir pirmi priėmė. Aš manau, kad panašiai turi jaustis kiekvienas rašytojas, kai jį paklausi, iš kur jis paėmė modelius savo personažams: iš savo fantazijos ar iš gyvenimo. Man rodos, kad beveik būtų galima surašyti taisyklę, jog joks autorius neišspaudžia visų savo personažų tik iš savo fantazijos. Romane, dramoje, novelėje vaizduojamas gyvenimas, — jei rašytojas nori, kad jį suprastų skaitytojas, — negali būti visai atitrūkęs nuo tikrovės. Todėl ir į personažų tarpą lengvai gali patekti rašytojo sutikti žmonės, tik, žinoma, su didesniais ar mažesniais atmainomis. Kalbėdamas apie „Pragaro Pošvaisčių“ personažus galitū tik tiek pasakyti, kad nė vieno personažo aš nesitengiau tyčia paimti iš gyvenimo ir perkelti į jį romano puslapius, tačiau visai galimas dalykas, kad charakterizuodamas savo veikėjus, aš galėjau pasinaudoti vienu kitu būdinesniu brožu tu žmonių, kuriuos aš sutikau būdamas Lietuvoje, o ypačiai tremtyje.

3) Yra sakoma: — kai žmogus nustoja domėtis kultūrinio gyvenimu, jis neišvengiamai susiduria su grįžtamuoju analfabetizmu. Treminiams gyvenime mūsų tremtiniai teko tam tikrais laikotarpiais susidurti ir su visiška stoka kultūrinės lėktūros, o dabar, kai jau pasirodė vis daugiau kultūrinį paraiškų, ypač naujų knygų, žymiai daliai tremtinių pasirodė įėjai, negalima būtų teigti, kad lietuviai kaja knyga susidomėjimas būtų didelis. Lietuvoje vidutinės kategorijos valdininkai, norėjusiam įsigyti stambesni leidinį, teko dirbti nuo 1 iki 3 dienų. Dabar, pvz. Amerikoje, už trijų darbo valandų atlyginimą jau galima įsigyti leidinį, už kurį Lietuvoje būtų tekę dirbti apie 3 dienas. Ir vis dėlto laisvės metais lietuviai knyga buvo rodomas žymiai didesnis susidomėjimas

simas, negu šiandien. Kurias priežastis Tamsta rastumėt šitam nesidomėjimui patelinti ir kokių tėtų imtis priemonių, kad apsisaugotume nuo grįžtamojo analfabetizmo?

III.

Grįžtamasis analfabetizmas! Originali sąvoka. Tačiau aš visai nenoriu būti „grįžtamojo analfabetizmo“ advokatu, t.y. jį telinti: aš tik norėčiau jį mėginti pašalinti. Palyginus su stovykliniu gyvenimu, dabar mūsų tremtiniai smarkiai praturtėjo, tačiau jų domėjimasis lietuviška knyga toli gražu nepasoko proporcingai jų piniginių pastorėjimui. Kodėl?

1) Tremtinys galvoja, kad jam naudingiau kisti pinigą į nuosavybę: namą, automobilį, baldus, kaip kad į dvasinių vertybių įsigijimą;

2) Mes taip buvome ištroškę medžiaginių gėrybių, kad, pasitaikius progai, puolėme prie jų su kūnu ir dūša: juk poįčiai žmogus artimesni už jausmus;

3) Medžiaginėmis gėrybėmis visais laikais domėjosi visi be išimties, o dvasinių vertybių įieškojo tik išrinktieji, kurių buvo ir tebėra mažuma;

4) Augant medžiaginei gerovei, labai dažnai susidaro palankios sąlygos augti ir dvasinei tinginystei arba, kaip Tamsta sako, grįžtamam analfabetizmui;

5) Gyvenant svetimame krašte ir kasdien susiduriant su kitos tautos gyvenimu, susidaro labai palankios sąlygos prarasti savo sielai ir persimti svetimos tautos galvosena bei papročiais, kurie juk nieku būdu neskatina puoselėti ir branginti savas tautines vertybes;

6) Kaip žmogaus organizmas, taip jo dvasinis gyvenimas turi visą laiką atsinaujinti, kitaip sakant, ten amžinai turi būti skersvėjai, atnešant naujų, kurios mūsų gyvenimą nudažo tautinėmis spalvomis ir padaro jį prasmingą. Tremtyje naujų lietuviškų idėjų į mūsų dvasią patenka labai mažai, o tuo tarpu svetimos įtakos braute braunasi... Ta litanija aš galėčiau tęsti dar toli, bet kas iš to? Aš čia visai nemana smerkti tremtinių, kam jie įsigyja nuosavybę — kiekvienas mūsų stengiasi patenkinti savo polinkius į nuosavybę — bet kai doleris išauga į nupenėtą besimistantį žirgą, o dvasinis reikals virsta šalia duilnacia nususia kumelpalake, tada lietuviškas vežimas sklandžiai nebegali riedėti, tada gresia pavojus, kad nusipenėjęs žirgas kumelpalake nubloks į šalį ir nubėgs toliau pats vienas. Ar mes nežinome, kiek šimtų tūkstančių lietuvių pradždė tėvynę motinai kraštutinis susiviliojimas medžiaginio gyvenimo gerove?

Kokių priemonių imtis norint apsisaugoti nuo „grįžtamojo analfabetizmo“? Tu klausimai būtų galima dar ir taip nusakyti: kokių priemonių reikėtų imtis norint išgelbėti lietuvišką sielą nuo pražūties? Lietuviška knyga ir spauda gerai, lietuviška mokykla gerai, lietuviška parapija gerai, bet to dar nepakanka; sėkmingiausia priemonė kovoti su grįžtamuoju analfabetizmu būtų lietuviška šeima, tačiau problema būtų lietuviška šeima, tačiau problema būtų lietuviška šeima nuo katastrofos svetimų tautų vandenynuose, ilgiau vistiek neišspręsta. Gal dar nebūtų ko perdaug jau-

Lietuviai išeikė gėlių komunizmo negarbei...

Birminghamas, Daily Mail patelkia informaciją apie Birminghame lankymąsi sovietų delegacijos susipažinti su britų darbininkų gyvenimo sąlygomis ir ypač darbininkų kolonijomis. Delegacija vadovavo Stalingrado burmistrė Muraškina. Jai lankantis Birminghame, prie viešosios aukštas, jaunas lietpalių vilkis vyras ir išeikė puokštę raudonų chrizantemų. Anglų laikraštis, aprašydamas šį įvykį, pažymi, kad gėlių išeikimas nebuvo programoje numatytas ir kad raudonos chrizantemos nerėškė komplimento komunizmui. Jos primušinos krauju. Su gėlimis buvo išeiktas Birminghame lietuvių tremtinių laiškas, kuriame rašoma: — tegu šios raudonos gėlės jums primena nežinomų lietuvių liejamą kraują, kuris liejamas dėl laisvės. Žmonikių telių ir realios taikos.

Toliau laiške prašoma Muraškina pagelbėti „pavergtiems Lietuvoje ir ištrė-

tiems į Rusijos vergų darbo stovyklas“.

Vyras, Stalingrado burmistrė Išeiktas raudonas chrizantemas, Daily Mail atstovui vengęs pasakyti savo pavarde, kad tuo nepakenktų Lietuvoje dar tebevyvantiems artimiesiems, — pažymima laikraštyje.

Stalingrado burmistrė, gavusi gėles su mūnėtu lietuvių laišku, viešamui nieko nepasakiusi, tik Birminghame burmistrui priminusi, kad sovietų delegacijos uždavinys yra stiprinti draugiškumo santykius tarp Rusijos ir Britanijos ir taip pat stiprinti kova dėl taikos...

Red. pastaba: šis nežinomo lietuviu mostas bolševikų atstovė išeiktai gėlės atkreipti svetimųjų dėmesį į lietuvių tautos likimą vertas nuokirsdžių padėkos. Šiuo poilegiu nežinomo lietuviu bus padarytas bene didesnis įnašas laisvės reikalui, ko kartais liai nutyssiais posėdžiavimais nepasieksa atlekti...

James Hilton

SUDIE, PONE ČIPSE

Išvertė K. Barėnas

— Tai buvo mano gyvenimas, — paprastai pasakė jis. — O mihi praetritis referat si Jupiter annos. — Hm, — žinoma, man netenka išversti — (Dar daugiau juoko). — Atsimenu — hm — pirmąjį dviratį. Atsimenu, kai čia buvo nei dujų, nei elektros šviesos, ir mes patarnaujoju tarpe turėjome žmogų, kurį vadinome „zakristijonu“ — jis nieko kita nedirbo, tik visoje mokykloje valė, tvarkė ir degiojo lempas. Atsimenu, kad buvo stiprus šaltis, kuris išvertė septynis žiemos trimetro savaites — nebebuvo žaidimų, ir visa mokykla mokėsi balose čiuožti. Tai buvo kažkas apie tūkstantis aštuoni aštuoniasdešimtuosius. Atsimenu, kad du trečdaliai mokyklos susirgo raudonlige ir Didžioji Salė buvo paversta į ligoninę. Atsimenu puikų šventinį laužą, kurį suruošė Mafekingo vakare. Jis buvo sukurta per arti pastato, ir slūptume ugniesgaisrų komandos gesinti. O ugniesgaisrų turėjo savo šventę, ir daugelis jų — hm — buvo apgallitinoje padėtyje. (Juokas). Atsimenu ponį Brulę, kurios fotografija dar saldainių parduotuvėje; ji tarnavo ten tol, kol Australijoje gyveno dėdė paliko daug pinigų. Iš tikro atsimenu tiek daug, jog dažnai pagalvoju, kad reikėtų parašyti knygą. Kaip ji turėtų būti pavadinata? „Rykštės ir linuotės atsiminimai“, ar? (Šauksmai ir juokas. Čia tai buvo gerai, galvojo žmonės, vienas Cipso geriausiųjų). Taigi, taigi, gal kurią nors dieną parašysiu. Bet iš tikrųjų geriau papasakiosiu jums. Atsimenu... Atsimenu... bet svarbiausia, kad aš atsimenu jūsų veidus. Niekad neužmiršiu jų. Savo sąmonėje turiu tūkstančius veidų — berniukų veidų. Jei jūs suaugę ateitėte ir pasimatytumėte su manim, — o aš tikjuos, kad jūs visi padarysite taip, — mėginusi prisiminti tuos jūsų pasenėjusius veidus, bet visiškai galimas dalykas, kad aš nebeatsimenu, ir tada jūs, kurią nors dieną sutikę kur nors mane ir mano neatpažinti, sakysite sau: „Senasis berniukas nebepažįsta mane“. (Juokas). Bet aš atsimenu jus, kaip jūs dabar esate. Štai kur reikals. Mano sąmonėje jūs iš viso niekada neaugate. Niekaados. Kartais, pavyzdžiui, kai žmonės kalba man apie mūsų geriamąjį valdytojų pirmininką, aš galvoju sau: „Ak,

taip, linksmas mažas berniukštis, kurio plaukai pasišaušė ant pakaušio, ir visiškai jokio supratimo, kas per skirtumas tarp gerundiaus ir gerundivo“. (Garsus juokas). Na, na, nereikia — hm — tėti visą vakarą. Pagalvokite kartais apie mane, kaip aš iš tikro galvoju apie jus. „Haec olim meminisse juvabit“... vėl nereikalinga versti... (Daug juoko, šauksmų ir ilgų kaitių).

Rugpjūtis, 1913 metai. Cipšas išeikliauja gydytis Wiesbadene, kur jis apsisotja vokiečių kalbos mokytoju Bruklide, Herr Staefello, namuose, nes su juo buvo susidraugavęs. Staefelis buvo trisdešimt metų jaunesnis už jį, bet abu vyrai puikiaiškai sutarė. Rugšėjo mėn., kai prasidėjo trimetras, Cipšas grįžo ir apsigyveno pas p. Viketę. Po atostogų jis jautėsi žymiai stipresnis ir sveikesnis ir beveik norėjo, kad nebūtų pasitraukęs. Nepasaitai, jis susirado gausybę darbo. Jis buvo pasikvietęs naujuosius berniukus arbatai. Židrejo visų reikšmingų rungtynių Bruklide aikštėje. Kartą per trimetrą jis pietavodavo su vedėju, o kartą taip pat su mokytojais. Pasiėmė paruošti ir sudauguoti naują „Bruklido Direktorijs“ laidą. Priėmė Senųjų Berniukų Klubu pirmininko pareigas ir keliaudavo į Londoną pietauti. Bruklido trimetriniam žurnalui retkarčiais parašydavo straipsnį, pilną juokų ir lotyniškų ištraukų. Kiekviena rytą labai atidžies skaitydavo Times; o taip pat pradėjo skaityti kriminalinius romanus — visad uoliai skaitė juos, pradėjęs pirmąsias Serloko nuotykius. Taip, jis buvo visiškai laimingas.

Po metų, 1914 m.; vėl dalyvavo trimetro pabaigai atžymėti suruošusiose pietuose. Daug buvo kalbama apie karą — pilietinį karą Usteryje ir kivičius tarp Austrijos ir Serbijos. Herr Staefelis, kuris kitą dieną turėjo išvažiuoti į Vokietiją, sakė Cipšui, kad, jo galva, Balkanų reikals niekur nenuvesias.

13.

Karo metai.

Pirmasis sukrėtimas, o tada pirmasis optimizmas. Pirmasis sukrėtimas, o tada pirmasis optimizmas. Pirmasis sukrėtimas, o tada pirmasis optimizmas.

— Ar tamsta galvoji, kad ilgai tęsis, pone?

Cipšas, žiūrėjęs pirmųjų sezoninių rungtynių ruošos, klausinėjamas atsakė visiškai gerai nusiteikęs. Jis, kaip ir tūkstantis kitų, perdėm kydo; bet paskui pasielgė kitai, negu tūkstančiai kitų, ir nespėdė savo klaidos.

Rodos, turėtume — hm — baigti hm — Kalėdoms. Vokiečiai beveik sumušti. O kodėl? Ar tu, Foresteri, galvoji — hm — stoti į kariuomenę?

Juokai, nes Foresteris buvo pats mažiausias iš naujų berniukų, kokių bet kada turėjo Bruklidas, — apie keturiuos pėdos aukščio virš purvinių futbolui žaisti baigti. (Bet nebe koks juokas, kai imi vėliau apie tai galvoti; juk jis žuvo 1918 metais, pašautas virš degančio Cambrajo). Bet nenuspėta, kas prieky yra. Atrodė tragiška sensacija, kai rugšėjo metu mūšiuose žuvo pirmas Senasis Bruklidieškis. Kai atėjo žinia, Cipšas galvojo: prieš šimtą metų šios mokyklos berniukai kovoję prieš prancūzus. Tam tikru atžvilgiu keista, kad vienos kartos aukos turi sunaikinti kitos kartos aukas. Mėgino išreikšti tai Bladžiui, mokyklos pastatų vedėjui; bet Bladis, aštuoniolikos metų jaunuolis ir einas kadeto apmokymą, tik juokėsi. Šiaip ar taip, ką čia turi bendra visa ta istorinė medžiaga? Senis Cipšas su viena savo nepaprastų idėjų, žai ir viskas.

1915 m. Armijos įsitvirtinusios laikėsi nuo jūros iki Svecarljos. Dardandėliai. Galipolis. Visiškai arti Bruklido išdary kardinės stovyklos; žaidimų aikštės kariai naudojo sportui ir apmokymui; karininkų apmokymo korpusas dar greitai pažangą. Daugumas jaunesniųjų mokytojų išėjo ar įsilviko į uniformą. Kiekvieną sekmdienio vakarą, po vakarinų pamalų, Cateris koplyčioje perskaitydavo žuvusių vyresniųjų berniukų pavardes, kartu ir trumpas biografijas. Labai skubėdavo; tik Cipšas, sėdėdamas užpakaliname suole po balkonu, galvodavo: „Jam tik vardai, jis nemato veidų, kaip aš...“

1916 m. Somės mūšis. Vieną sekmdienio vakarą perskaitė dvidešimt tris pavardes. Šitam tragiškajam liepos mėnesiui artėjant į galą, šalių ir kserai gatvės nuedavo į mokyklą. Juokai viešai kalbėjosi, o pagrindiniu darbu neapleikė. Tik keilose klasėse lotynų kalba ir romėni istorija — senosios pamokos, net senoji tarsena. Tas pats juokas apie Kanulejaus įstatymą — naujoji karta dar nebuvo gėjusi tai, ir jis buvo keistai patenkintas savo pasidarytu pasisekimu. Jautėsi esąs kiek panašus į praeitą kumbe besinaudojantį varietės artistą, vėl grįžantį į darbą po paskutinio gero pasirodymo.

dintis, jei lietuvis, grįždamas į analfabetizmą, kitaip sakant, į barbarizmo stovį, pasilikti lietuvis — juk mūsų prosenoliai buvo anafabetai, tačiau jie pasilikio ir geri lietuviai, — bet čia pavojus daug didesnis, nes grįžimas į analfabetizmą reiškia atskilimą nuo tautos kamieno. Tad koki reikėtų patatyti pylimą, kuris apsaugotų mūsų nuo grįžtamojo analfabetizmo ir apskritai nuo svetimų bangų, kurios nori mus pasikandinti?

Kitokio pylimo nėra, kaip tik sava kultūra, ir kietą valią grįžti namo. Sava kultūra mums reikia prisidengti nuo svetimų įtakų lyg skydu. Tiesą sakant, tai yra atsakymas į klausimą kas reikia daryti, bet tai dar nėra atsakymas kaip tai daryti. Maždaug mums visiems aišku, kad pati tikriausia ir vinčiotė priemonė apsaugoti nuo grįžtamojo analfabetizmo yra lietuviškos puoselėjimas, bet mes pasijuntame bejėgiai, kai mus paklausia: kaip tai padaryti? Mes visi suprantame, kad lietuviškos švyturį palaikyti neužgesus mes galime per lietuvišką mokyklą, spaudą, parapiją, organizacijas, bet, antra vertus, mes labai gerai matome, jog to nepakanka. Tos institucijos dar nesudaro pylimo, po kurį nepriveržtų svetimos mums nedraugiškos bangos. O be to, tos institucijos dar nėra tiek sėkmingos, kad galėtų pasiekti kiekvieną tremtinį: vienas nelanko bažnyčios, kitas neskaityo laikraščių, neperka lietuviškų knygų, ketvirtas neleidžia savo vaikų į lietuvišką mokyklą, o kiek yra tokių, kurie visai nesidomi nė viena tu institucijų?

Taigi mes ir prieiname prie tos išvados, kad lietuviškos išlaikymas darosi be galo individualus reikalas. Maždaug kiekvienam mūsų tenka spręsti tą didžiąją lietuviškos puoselėjimo problemą individualiai ir įsieti kokių kelių taip ir geriau padaryti. Ir reikia pabrėžti, kad jei tremtinio širdyje tėvynės meilė gyva, tai jis visada randa kelią, kaip tą meilę palaikyti ir kaip ją perduoti savo šeimai, o gal ir artimesiems, bet jei ji jau pradėjo gesti arba užgeso, tas darosi panašus į nukritusį lapą rudens metu. Apsaugoti lietuvišką sielą nuo pražūties mums gali padėti viešos institucijos, tačiau paskutinis žodis priklauso mums patiems...

KONKURSAS

Lietuvių Kultūros Fondo laikinė JAV Apygardos Valdyba, gerai suprasdama dabartinį sceninių veiklų trūkumą ir norėdama paskatinti dramaturginę kūrybą, skelbia konkursą dramos veiklų parašyti šioms sąlygomis:

1. Dramos veikalo temą ir rūšį pasirenka pats autorius.

2. Veiklas turi būti literatūriškas ir sceningas.

Pastaba: Pagineidujama, kad šis veiklas, atsižvelgiant į šių laikų aplinkybes, būtų lengvai įmanomas pastatyti ir jo vaidinimas truktų ne ilgiau kaip tris valandas.

3. Konkursinis veiklas (teikiamas Lietuvių Kultūros Fondo Valdybai ligi 1952 metų gruodžio m. 31 dienos.

Pastaba: Siame konkurse kviečiami dalyvauti viso pasaulio lietuviai.

(Nukelta į 4 pusl.)

akliausias karinis gydytojas, bet aš juk negalau prie išorinių durų prikabinti gydytojo pažymėjimo.

Cipšas nieko nebuvo žinojęs; ta naujiena prislėgė jį, nes jis mėgo Caterį.

Paskiau jis tęsė:

— Matote, kas yra: Ralstonas pririnko į mokyklą jaunuolių. Žinoma, visi labai geri, bet dabar daugumas jų įstojo kariuomenė, o likusieji, apskritai paėmus, tiesiog bėsis. Praeitą savaitę ruošos metu vieną vakarą pripylė žmogų rašalo už kaklo — kvailiai, nervais susirgo. Pats pradėjo eiti mokytojo pareigas, prižiūrėti tu kvailių ruošimą, kiekvieną vakarą dirbu iki vidurnakčio, o viso to išdava — pasidariau viskam abejingas, lyg koks apsielėdęs. Nebegalau ilgiau išlaikyti. Jei reikalai nepagerės, kitą trimetrą būsiu baigtas.

— Užuojauta tamsta! — tarė Cipšas.

— Tikru, kad esate užjauti. O tai leidžia man prašyti tamstą, ko esu atjęs. Trumpai tariant, mano pašlytymas būtų šitoks: jei tamsta jaustumės pajėgus ir būtum malonus, ar negalėtum grįžti, nors ir trumpam? Tamsta labai sveikata atrodai, ir, aišku, tamsta žinai visus reikalavimus. Neturiu galvoje sunkaus darbo tamstai — kažkokio uolumo nereikia tamstai, tik šen ar ten kokią naudingą darbėlį, koki tamsta pats pasirinksi. Ko iš tamstos norėčiau, tai ne kažko daug, ne tai, kad tamsta dirbtum mokyto darbu, nors, žinoma, ir toks darbas būtų labai vertingas. Norėčiau, kad bent tamsta kitu būdu pagelbėtum, kad tamsta bent būtų. Niekaš niekaados čia nebuvo toks populiarus, kaip tamsta, ir nėra, tad tamsta padėtum išlaikyti reiklų darną, jei iškiltų pavojus subyrėti. O tokio pavojaus gal jau ir esama.

Cipšas, neatsikvėpdamas ir širdyje jausdamas šventą džiaugsmą, atsakė:

— Ateisiu...

14.

Kambarį p. Viketės namuose jis pasilikio; iš tiesų jis čia tebevyveno: tik kiekvieną rytą maždaug apie pusę vienuolikos, užsilvildavo apsiėmęs, užsimedavo šalių ir kserai gatvės nuedavo į mokyklą. Juokai viešai kalbėjosi, o pagrindiniu darbu neapleikė. Tik keilose klasėse lotynų kalba ir romėni istorija — senosios pamokos, net senoji tarsena. Tas pats juokas apie Kanulejaus įstatymą — naujoji karta dar nebuvo gėjusi tai, ir jis buvo keistai patenkintas savo pasidarytu pasisekimu. Jautėsi esąs kiek panašus į praeitą kumbe besinaudojantį varietės artistą, vėl grįžantį į darbą po paskutinio gero pasirodymo.

Tremties

Nr. 71

1951. XII. 5.

Tremties pranešimų sąlygos:
Vokietijoje 1 mėnesiui 3 DM, jei pranešėjui dvi mėnesiams ir iš anksto sumokant pranešimą — 5 DM. Anglijoje mėnesiui 7 tarptautiniai kunai; atsiųskite laisvą laišką su redakcija: Tremties, (13b) Memmingen, Postfach 2, Germany. Australijoje 1 mėn. 5 šil. Amerikoje ir kitose pietų Amerikos šalyse: 1 mėn. 0,5 dol. * Skelbimai: iki 15 žodžių 2,5 DM. Sveikinimai ir užuojautos 5 DM. Nespmokėti skelbimai nespaušdinami. * Rankraščiai taisyti redakcijos nuožiūra, nesnaudoti nesaugomi.

Pro geležinę uilangę

Ką kalba Vilnius?

„2000 traukinių į paskyrimo vietą...“

Vilnius, Vilniaus stoties patalika informacijai apie Vilniaus geležinkelio paskyrimą laimėjimas. Jie, vykdydami socialines, „pristatė 5000 traukinių su garantijomis“, iš tolimosios pranešimo aikštės, kokie tai yra su „garantijomis“ traukiniai, Pasirodo tokie traukiniai, kurie „su krovniais“ į paskyrimo vietą buvo pristatyti prieš nustatytą laiką... Kitais žodžiais betarant tai yra traukiniai, kuriais skubos keliu iš Lietuvos išgabentas derlius, iš besotės „broliškės“ respublikos, o vietos gyventojai palikti badauti „Stalino garbei“.

Toliau praneša, jog Vilniaus depo dirbtuvės pagaminusios sunkiasvorius garvežius, kuriais išvežta 154 000 tonų įvairių krovinių.

Tai vis statistika, įnešanti šviesos, kodėl lietuvius nuo ankstauro ryto ligi vakaro vežamas darban, neturi valgyti. Jo darbo vietos socialinių būdų išvežami „į paskyrimo vietą“...

Konferencija durpų kokybei aptarti Vilnius. Lapkričio 30 dieną Vilniuje, Tarybinių mokslų akademijos patalpose prasidėjo geologų, chemikų ir žemės ūkio specialistų konferencija, dalyvaujant Baigūnų durpynų specialistams. Konferencija atidaro Bieliukas. Konferencijoje, garbės prezidentu paskirtas „didijis mokslininkas“ Stalina, aptariami durpų klausimai.

Moko, kaip reikia atlikti ataskaitas ir apyskaitas Kretinga. Kretingos rajono kolchozinių pirminkų, sąskaitininkų ir planuotojų susirinkime iš Klaipėdos atvykęs Pučinskis aiškino, kaip reikia atlikti ataskaitas

TREMTIES INFORMACIJA

ISTEIGTA CENTRINĖ PABALTIEČIŲ KOMITETŲ TARYBA

PLB Vokietijos Krašto Valdybos iniciatyva 3 m. lapkričio 27 d. įvyko Vokietijoje veikiančių lietuvių, latvių ir estų centrinių komitetų atstovų pasitarimas, kuriame lietuvių atstovavo Pr. Zundė ir J. Glemžys. Pasitarimo metu įsteigta pabaltiečių tautinių komitetų bendra Centrinė Taryba, kurios narius sudaro kiekvienos tautybės centrinio komiteto pirminkas ir vienas pasikirtas atstovas.

Tos Tarybos tikslas koordinuoti pabaltiečių tautinę veiklą Vokietijoje, vystyti tautinę propagandą, įeinant į RIAS ir Free Europe radio stotis, dalyvaujant ten su savo programomis, rinkti įvairių tas tautas liečiančių aktualia medžiagą ir nuolatos teikti ją spaudai ir radijui.

STIGIAMAS BENDRAS PABALTIEČIŲ SPAUDOS BIURAS

Prie Papaltiečių Centrinės Tarybos steigiamas PABALTIEČIŲ SPAUDOS BIURAS, kurį sudarys vienos tautybės Vyr. Redaktorius ir iš kiekvienos tautybės po vieną redaktorius, viso 4 žmonės. Minėtame pasitarime PLB Vokietijos Krašto Valdyba pateikė jos sudarytą P.C.T. veiklos gairių projektą, kuris su mažais papildymais ir pakeitimais pasitarimo dalyvių priimtas.

Kiekvienas tremtinys neturi užmiršti. Apie tremtiniais užsieniečiams naujų pasų, vadinamų kelionių pasų, išdavimą įvairiomis progomis TREMTYJE jau buvo rašyta. Nors Vokietijoje palieka tremtiniai retas kuris turės progos su tuo pasu išvykti iš Vokietijos ribų, tačiau kartais vienam kitam panaši kelionė gali pasitaikyti. Jei kam kartais tektų, kad ir trumpam laikui, išvykti už Vokietijos ribų, kiekvienas turi, vokiečių įstaiga, atliekančią išvykimo formalumus, paprašyti, kad prieš išvykstant pasė būtų įrašyta „Wiedereinreisevermerk“, t.y. grįžimo pastaba. Tokios pastabos pase nesant kartais gali būti susidurta su sunkumais išvažiuos Vokietijon sugrįžti.

Vasario 16-sios gimnazija rodoma vokiečių mokiniams. Vokiečių gimnazijų mokiniams nuolat rodomos kultūrinės ir

mokslo populiariacijos filmos. Paskutiniu metu kultūrinis filmų ciklas rodomas Lietuvių Vasario 16-sios Gimnazijos Diepholze iškilmes, dalyvaujant Dr. Vydundui ir visai eilei svečių. Taip pat rodomos moksleivės, vilkinčios tautinius drabužius ir šokančios tautinį šoki.

Is Ambergio ligoniai perkelti į Gautingą. Ambergio sanatorijoje, kurį buvo IRO žinioje, be kitų tautybių, gydyti eilė lietuvių. Paskutiniu metu visi besigydą tremtiniai užsieniečiai Is Ambergio sanatorijos yra perkelti į Gautingio sanatoriją prie Muencheno.

BE VIENO LIETUVIO NE LIETUVISKO KNYGOS!

1. Prof. P. Skardžius, S. Barzdukas, J. M. Laurinaitis, LIETUVIŲ KALBOS VADO. VAS, 606 ps., kaina DM 20.
2. A. Maceina, DIDYSIS INKIVIZITO-RIUS, antroji papildyta ir pataisyta laida, nagrinėjanti Dievo ir vėlio kovą žmogaus širdy, 221 ps., kaina DM 4.

3. A. Maceina, JOBO DRAMA, žmogiskos būties apmąstymas kančios situacijoje, 244 ps., kaina DM 5.

4. Dr. P. Gaidamavičius, ISBLOKŠTASIS ŽMOGUS, skaudžiai mūsų kiekvieną ištikusios benamybės problemos, 280 ps., kaina DM 6.

5. A. Baronas, ŽVAIGŽDŽIŲ IR VEJAL novelės, 240 ps., kaina DM 5.

6. Gr. Tulauskaitė, PO SVETIMU DANGUM, eilėraščių, 62 ps., kaina DM 3.

7. V. Jonikas, SILVARTO RAUDOS, poema, 60 ps., kaina DM 3.

8. V. Jonikas, BRANGMENS, lyrika, 60 ps., kaina DM 3.

9. A. Vaičiulaitis, VALENTINA, romanas, antroji papildyta ir pataisyta laida, 144 ps., kaina DM 4,50.

10. A. Sabaliauskas, NUO IMSRES IKI ORINOKO (PER FAKIRU ZEME), lietuvių misionierių atsiminimai, (spūdiškai, per gyvenimą Europoje, pasilpingiojoje Indijoje ir Pietų Amerikoje, 225 ps., kaina DM 7.

Leidliniai gaunami šiuo adresu: Jonas Rimelkis (13b) MURNAU, Postfach 74.

VENTA.

Pranešimai, ieškojimai, skelbimai

PRANEŠIMAS

apie BALF-o Istaigos Munchene perkėlimą. Is Rauchstr. 20, München, BALF-o Istaiga iškelta į München-Pasing, am Stadtpark 20, room (kambarys) 12, tel. 82 482 extension 82. Telegramų adresas: IRO Pasing ULRA.

Istaigos darbo valandos 8,30—12 ir 13,30—17,30 išskyrus šeštadienį ir šventas dienas.

Visus raštus prašoma adresuoti: ULRA, München-Pasing, am Stadtpark 20.

BALF-o Istaiga München.

PRANEŠIMAS

Pranešu draugams ir pažįstamiems, kad 3 m. lapkričio 27 dieną St. Andreasberg/Harz ligoninėje po ilgos ir sunkios ilgos mirė mano mylimas vyras

BALYS BANEVIČIUS.

Palaidotas lapkričio 30 d. St. Andreasberg kapinėse.

Lidliniai žmona Eya Banevičienė-Stikloriūtė.

Wantorf/Hamburg, 1951. XI. 28.

Lietuvos kariuomenės minėjimai

Jau lapkričio 23 rytė „Aušros“ tunto skautai ir gimnazijos mokiniai iškėlė vėliavą prie gimnazijos rūmų. Trumpą žodį tarti buvo pakviestas Lietuvos kariuomenės majoras Černius. Jis trumpai ir aiškiai apibūdino šios dienos reikšmę.

Po vėliavos pakėlimo įvyko pamaldos, o vakare ir minėjimas.

Atidaromajį žodį tarė Komiteto pirminkas Snarskis. Atstipėjimu buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę.

Paskaita laikė Lietuvos kariuomenės majoras A. Gintautas. Jis išsamiai apibūdino Lietuvos kariuomenės vystimąsi nuo jos įsikūrimo iki nepriklausomybės netekimo. Trumpais bruožais paminėjo visas nepriklausomybės kovas. Pailėtė ir darbiniai Lietuvos partizanų veikima. Baigdamas išreiškė viltį, kad ateis diena, kuomet Laisvės Varpas vėl sugaus.

Prie meninės dalies išspildymo prisidėjo AUSRINĖS vyrų kvartetas, pradžios mokykla ir, daugiausia gimnazijos mokiniai. Naujai atvykusio muzikos moko. Motgabo vedamas gimnazijos choras gražiai sudainavo „Skamba girios“, „Žirgelis“, „Leiskit į tėvynę“ ir „Jau pravertos dvaro stonys“. Tautinių šokių grupė gražiai pasirodė. Paminėtas pradžios mokyklos mokinių choras, kuris publiką džiugino liaudies dainėmis. Meninė dalį baigiant gimnazijos mokiniai suvaidino vaizdelį iš dabartinio par-

Storyklose

Lietuvių ir vokiečių jaunimo susitikimas

NCWC pasaulinės organizacijos iniciatyva, susitarus su Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos Vadovybe, šių metų lapkričio 25 d. Diepholze, gimnazijos salėje, įvyko bendras lietuvių ir vokiečių moksleivių susitarimo vakaras. Dalyvavo mūsų gimnazijos, pradžios mokyklos auklėtiniai, mokytojai, vokiečių Aufbauschule (gimnazija) Diepholze moksleiviai, vokiečių katalikų raitelis Diepholze, stovyklos kapelionas kun. P. Girčius, olandas dvasiškis tėvas Wilfred, NCWC atstovė seselė Elzbieta, vokiečių katalikų atstovai Is Oldenburgo ir visa eilė vietinių svečių, jų tarpe stovyklos administracija.

Vakaro programa pradėjo vokiečių moksleiviai, suvaidindami vieną gražią šokių leigendą „Das Tanzlegendchen“. Po to mūsų gimnazijos choras puikiai išpildė keturias gražias dainas, o mūsų moksleivių tautinių šokių šokėjų tiesiog sužavėjo savo gražiais šokiais svetimtaikius svečius.

Bendrai vakarienė buvo duota kakao, o skanių sausainių ir pyrago atsivežė svečiai — vokiečių moksleiviai. Prie stalo kaip lietuvių taip ir vokiečiai padainavo savo gražių dainų atkėrai ir visi drauge. Šis pirmas tokios rūšies vakaras praėjo tikrai gražioje ir draugiškoje nuotakoje. Nėra abejonės, kad jis labai palatarnavo lietuvių vardo populiariuimui vokiečių tarpe ir mūsų jaunimui nutiesė tiltus ir artimesnį abiejų tautų bendradarbiavimą.

SENELIŲ VAKARAS

Šių metų lapkričio 23 d. NCWC organizacijos atstovės seselės Elzbieta pastangomis Diepholze stovykloje įvyko bendras pūbuvie-vakarienė toje stovykloje gyvenantiems seneliams, kurių daugumą sudaro lietuviai. Seneliai reikė savo dėkingumą, kad ir jie nors retkarčiais prisimenami.

„AUŠROS“ TUNTO SKAUTAI LAPKRIČIO 23

Tuntininko O. Gešvento vadovaujami „Aušros“ Tunto skautai Lapkričio 23 d. šventės progą turėjo iškilmingą sueigą, kuria iškilmingai atidarė pats tuntininkas. Skautus sveikino gimnazijos direktoriaus pareigas einas mkt. O. Dirvelis ir mkt. B. Petkūnas. Ta iškilminga progą penki skautai ir keturios skautės davė skauto žodį. Reikia pažymėti, kad Diepholze veikian-

tizanų gyvenimo Lietuvoje.

Kariuomenės šventė sargybų dalinyje Neumeunsteris. Cia stovys lietuvių sargybų dalinys lapkričio 24 d. paminėjo Lietuvos kariuomenės 33 metų sukaktį. Minėjime dalyvavo ir apylinkėje gyvenę lietuviai. Dalinio kuopas vadas ats. kpt. Apyrūbis, apibūdines mūsų jaunos kariuomenės kūrimąsi, jos kovas dėl nepriklausomybės ir dabartinę nepaliaujamą lietuvių partizanų kovą su azijatišku bolševizmu, ragino visus neištirti svetimųjų tarpe, išlikti lietuviams patriotais, visur ir visuomet laisvam pasauliui skelbti bolševizmo siekimus, atskleisti jo kelius laisvoms tautom pavergti. Lietuviams būtina šioje kovoje jungtis, kad, atėjęs valandai, visi galėtume grįžti laisvoni Tėvynėn.

Susikaupimo metu buvo pagerbti lietuvių didvyriai, žuvę 1918—1920 m. nepriklausomybės kovose, vaduodami Klaipėdą 1923 metais, žuvę koncentracijos stovyklose abiejų okupacijų metais ir savo gyvybę paaukoję lietuvių partizanai.

Minėjimas baigtas Tautos Himnu. Lietuvos kariuomenės šventės progą lietuvių dalinį sveikino mažalietuvių seniūnijos seniūnas J. Laukžemis, vietinių lietuvių vardu K. Žulys ir latvių būrio vadas A. Steingeris. Raštu liet. būrio vadas Br. Mileris ir latvių būrio vadas iš Kiello J. Kimbris.

Minėjimas baigtas Tautos Himnu. Lietuvos kariuomenės šventės progą lietuvių dalinį sveikino mažalietuvių seniūnijos seniūnas J. Laukžemis, vietinių lietuvių vardu K. Žulys ir latvių būrio vadas A. Steingeris. Raštu liet. būrio vadas Br. Mileris ir latvių būrio vadas iš Kiello J. Kimbris.

Naujas Skautų Vadeiva Vokietijoje. Vyr. sktn. V. Senbergas, buvęs ligišiol Vokietijos Rajono Vadeiva, ruošiasi išvykti į užjūrį. Jo eitas pareigas perėmė sktn. A. Venclauskas. Vyr. sktn. Senbergas šią vasarą dalyvavo su Lietuvos skautų vienetu iš Vokietijos pasilaukiamas skautų sąsriki-dyje — 7-oje Jamboreje Austrijoje, Bad Ischl. Prieš Jamboree prasidėjant jis dalyvavo ir Tarptautinėje Sąjūdžio Konferencijoje Salzburge.

KONKURSAI

(Atkelta iš 3 pusl.)

4. LKF valdybą turi būti atstūsdu rankraščio egzemplioriai, ranka ar mašinėle rašyti ir slapvaidne pasirašyti; autorius pavadė pranešama atskirame voke.

5. Už pripažintus veikalus skiriamos dvi premijos: I — 500 JAV dolerių, II — 300 JAV dolerių.

6. Konkursiniam veikalui įvertinti LKF Valdyba sudaro komisiją iš LKF Valdybos pirminko arba jo įgaliojato asmens, dviejų Rašytojų Draugijos Valdybos skirtų narių ir dviejų profesionalių aktorių.

7. Komisija savo nutarimus daro paprasta balsų dauguma. Balsams pasidalinus lygiai, nusveria pirminko balsas.

8. Konkursui pasibaigus, rankraščiai grąžinami autoriams; jiems paliekamos ir visos veikalo panaudojimo bei leidimo teisės.

9. Konkursiniai veikalai siunčiami ir visais kitais konkurso reikalais susirašinėjama šiuo adresu:

Jonas F. Daugėla
1863 West 47 St.
Cleveland 2, Ohio

10. Sis konkurso nutartas skelbti ir jo taisyklės priimtos LKFondo laikinės JAV apygardos valdybos posėdyje 1951 m. lapkričio mėn. 4 d., dalyvaujant valdybos pirminkinei A. Augustinavičienei ir nariams prof. dr. Pr. Skardžiui, Ign. Malinauskui, St. Barzdukui, K. Tallat-Kelpšai, A. Lelkūnui ir J. F. Daugėlai.

Buitis svetur

Lietuviai aktoriai rusų teatre Amerikoje New Yorkas. Žymūs mūsų dramų aktorius Henrikas Kačinskis ir A. Dauguvietė pradėjo dirbti New Yorko rusų dramų teatre. Abu aktoriai pasirodė Dikenso pasakoje „Svirplys užpekyje“ ir teatro žinovų buvo irti vertinti.

Minės Lietuvos universiteto suaktį Clevelandas. Akademinių organizacijų atstovų nutarimu numatoma Clevelande suruošti Lietuvos Universiteto 30 metų sukakties minėjimą. Prie minėjimo parengimo prisidėsda ir Lietuvos Kultūros Fondo skyrius Clevelande.

Seniausai į Australiją nuvykęs lietuvis Prie 26 metus Australiją pasiekė lietuvis aukštaitis Dominikas Kuodis, kuris šiuo metu Sydnejuje turi lietuvišką svetainę. Kuodžiui yra 52 metai amžiaus. Tai vienas iš pirmųjų lietuvių, pasiekusių Australiją dar tais laikais, kada jokios organizacijos emigracijos nerėmė. Pradžioje Australijoje buvo sunku sutikti lietuvi, Kuodžiui kartais po penkerius metus netekdavo kalbėti lietuviškai, tačiau lietuvių kalbos jis neužmiršo.

Nedarbo paraiškos Kanadoje Kanadoje įsikūrę lietuviai laisvuose rašo, kad paskutiniu metu pasireiškęs nedarbas. Karinės įmonės dar turinčios mažą užsakymų, tad nedirbančios pilnu tempu, di civilio gyvenimo reikmenims neduoda žaliavų.

Už 5000 dolerių išsipirko nuo deportacijos „roja“

Vienas iš redaktorių Amerikoje išsinešio lietuvių komunistų laikraščio „Vilnis“, L. Prūsėka prieš kurį laiką buvo suimtas ir numatomas deportuoti į sovietus, kuriuos

Keliais sakiniiais

Korėjoje žuvo milijoninis amerikiečiai, Lapkričio antroje pusėje Korėjos kovose žuvo amerikiečiai, milijoninis kareivis, žuvęs kovose dėl Amerikos laisvės. Nuo 1779 metų balandžio 19 dienos, vykstant kovoms prie Lexington, iki šiol jau yra žuvę milijonai amerikiečių kareivių, šin skaitinui skaitant ir žuvusius abiejuose pasauliniuose karuose.

Specialūs mokesčiai kaktaryšiams. Jungtinės Amerikos Valstybės per metus parduoama apie 40 milijonų kaktaryšių. Keliant mokesčius įvairioms reikmenims, nū-tarta specialiais mokesčiais apdėti ir kaktaryšius, juos prilyginant luksuosiems prekėms.

Vokietio parlamentaro pasikalbėjimas madų temomis. Vieno priėmimo metu vokiečių krikščionių demokratų unijos senyvas parlamentas atstovas nusižūrėjo, kad viena jauna dama, jo manymu, neleistinai per didelę iškirpinu vilkinti suknele. Jis prie damos pristatino ir užkalbino, nuleisdamas akių nuo suknioms: „Mano melleloji, aš norėčiau įsų suknele paklausti, kas is viso ją prilaiko, kad ji visai nenukrenta...“ Dama balsai nusijuokdama atsakė: „Niekas kitas, kaip tamtos amžius, pone atstove...“

Pašto ženklai, pravirkdą korėjiečių valkus... Vengrijos vyriausybės patvarkymu išleisti pašto ženklai, kurių pelnas skiriamas šiaurės korėjiečių vaikams paremti. Pašto ženkle vaizduojamas verkias korėjiečių vaikas. Šių ženklių pasirodymo progą Budapešte pasklido anekdotas, jog dėl to tasai korėjiečiai vaikuiukas taip verkias, kadangi jam surinkti pinigai buvę pavogti... Kalnys atpažino stiklinę komunisto aki.

Vengrijoje kursuoja toks pasakojimas: rusas koncentracijos stovyklų specialistas Tšugajaljev apsilankė vengrų internavimo stovykloje. Būdamas geroje nuotakoje jis ranka sudavė per pečių vienas suimtajam ir sako: „Turį galimybę būti laisvas, jei atspėsi, kurį mano akis yra stiklinė...“ Kalnys, žvilgtelgęs į rusą, greit atsakė: „„dešinioji, drauge, yra stiklinė! Tšugajal-vas nustebs pklusė: „Is ko tu ją atpažinai?“

— Kad ji taip švelniai žiūri!... — atsakė kalnys.

Jei norėsi tapti prezidentu, aš prieš tavę agituošu! Sakoma, kad žinomas britų feldmaršalas Montgomery paskutiniu laiku nepaprastai susibūtiliavęs su Atlanto Pakto karinių pajėgų viršininku gen. Eisenhoweru, apie kurį dar vis tebeskinda gandai, jog galis kandidatuoti į JAV prezidentus. Tatal nūgrędęs maršalas Montgomery sako Eisenhowerui: „Jei tik tu susilgvoisi tapti prezidentu ir mus čia vienas paliksi, tu atveju aš vyksiu Amerikon ir per rinkimus agituoju prieš tave...“

6000 amerikiečių už geležinės uždangos, Amerikos užsienio reikalų ministerija pateikė informaciją, jog už geležinės uždangos — sovietuose, komunistinėje Kinijoje ir kituose sovietų satelitinuose kraštuose šiuo metu esą 6000 JAV piliečių. Apie 75 procentai jų kalinami kalėjimuose.

Suomija užmėgė ryšius su Kinija. Suomijos vyriausybė nutarė užmegsti diplomatinis ryšius su komunistine Kinija „prekybinių bei ūkiniių ryšių sustiprinimui“.

Gamins belaisvių likimą sovietuose vaizduojanti filmą. Vokiečiai ruošiasi pagaminti filmą, kurioje bus vaizduojami vokiečių belaisvių kuryje gyvenimai sovietuose. Filma vadinsis „Dawal-Dawal“. Šioje filmoje valdins vokiečiai aktoriai, buvusieji nelsaiveję Sovietų Sąjungoje. Rusų, darbo bei belaisvių stovyklų prižiūrėtojų ir sargybinių vaidmenis atliks rusai, parinkti iš DP stovyklų. Vokiečių spauda pažymi, jog ši filma bus sukama Schleisheimo stovykloje Muenchene, kur numatoma įrengti „karo belaisvių“ stovykla. Šioje stovykloje, Schleisheime, esą galima suikti rusų nuo Volgos ligi Kaukazo, pradendant buvusiu sargybiniu ir baigiant paruoštu NKVD pareigūnu. paruošiamieji darbai jau pradėti vykdyti.

TREMTIES BICIULIUR: MALONEKIT PASITIKRINTI, AR SASKAITOS SU TREMTIMI YRA TVARKOJE, LAIKU NEATSISKAITYMAS SUNKINA LAIKRAŠCIO LEIDIMĄ.

Tremties atstovybės

JAV:

Mr. A. Silijūnas
5125 So La Crosse Ave.
Chicago 38, Ill.

Mr. W. Stogis
1037 Darrow Ave.
Evanston, Ill.

Mr. Vl. Pauža
9124 Quincy,
Detroit 4, Mich.

Mr. Jonas Česna
212 — E. Illinois Ave,
St. Charles, Ill.

Australijoje:

Mr. P. Lukošūnas
Box 1665 M., G.P.O.
Adelaide, S.A.

Mr. J. Glušauskas
35 Cator Str.,
West Hindmarsh,
Adelaide, S.A.

Argentinoje:

Sr. L. Kančauskas

Belgijoje:

Mr. K. Zolyps
34, Pair du Horloz,
Tilleur-Liege

Brazilijoje:

Sr. St. Jaseliūnas,
Av. Churchill 94-11° S/110
Rio de Janeiro, Brazil.

Kanadoje:

Mr. F. Valys
244 Shaw str.
Toronto, Ont.

Per šiuos atstovus galima užsiprenumeruoti TREMTI ir užsakyti kitus TREMTIES leidinius:

1) Putino Mykolaitio žymųjį romaną „Altoriai Sešely“.
2) Igno Seinaus „Kuprelį“.
3) Vytauto Alanto romaną „Pragaro Pošvaistės“. Visos TREMTIES išleistas knygos yra įrisios drobieje.

Kiti talkininkai: TREMTIS turi dar visą eilę malonių talkininkų JAV: Mr. J. Jasinskis So Bostone, Mr. J. Čičėnas Omaha, Mr. Pr. Pavilionis Rockforde, Mr. Vl. Petruskas Wankegar, kurie talkina yp at knygų paskleidime. Per juos galima užsakyti naujausius TREMTIES leidinius: Calle Paso de Burgos 1783, vietoje TREMTIES Bičiuliai gali įsigyti bei Avellaneda, Buenos Aires.